



DEPARTEMENT
ECONOMIE
WETENSCHAP &
INNOVATIE

EVALUATIE 2023 VAN (DE MAATREGELEN VOOR) DE OMKADERING VAN JONGE ONDERZOEKERS (OJO)

Plan van aanpak

Departement EWI
Afdeling Strategie en Coördinatie
Afdeling Onderzoek

Laatst gewijzigd op: 22/09/2022

Departement EWI - evaluatiecel

Inhoudstafel

Inhoudstafel.....	2
1 Inleiding en beknopte beleidscontext	3
1.1. De (maatregelen voor de) Omkadering van Jonge Onderzoekers.....	3
1.2. Strategische planning en evaluatie.....	8
2 Aanleiding voor de evaluatie van de maatregelen voor de omkadering van jonge onderzoekers.....	9
2.1 Evaluatiebepalingen.....	9
3 Beleidscontext.....	11
3.1 Beknopte historiek.....	11
3.1.1 Het onderzoeksbeleid van de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap.....	11
3.1.2 Aanleiding voor de maatregelen voor de omkadering van jonge onderzoekers.....	11
3.2 Evolutie in de beleidscontext.....	13
3.2.1 Wijzigingen van 2019 aan OJO-besluit.....	13
3.2.2 Ontwikkelingen in de beleidscontext sinds de wijzigingen aan het OJO-besluit.....	15
3.2.3 Overzicht van de middelen voor OJO in de periode 2018-2022.....	17
4 Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten.....	19
4.1 Uitgangspunten voor evaluaties.....	19
4.2 Doelstellingen, hoofdlijnen en beoogde resultaten van de evaluatie 2023 van OJO.....	19
4.2.1 Doelstellingen.....	19
4.2.2 Evaluatiedimensies.....	20
4.2.3 Hoofdlijnen van de evaluatie.....	21
4.2.4 Beoogde resultaten van de evaluatie.....	23
5 Krijtlijnen en draagwijdte van de evaluatie.....	25
5.1 Inhoudelijk en tijds kader.....	25
5.2 Input van (de vertegenwoordigers van) de evaluatievoorwerpen.....	25
6 Evaluatieluiken.....	26
6.1 Ex-postluik van de evaluatie van OJO.....	26
6.1.1 Evaluatie van de beleidsplanning en -realisatie/Rol, positie en meerwaarde van OJO.....	26
6.1.2 Evaluatie van de werking, aansturing en governance met betrekking tot OJO.....	28
6.1.3 Evaluatie van de resultaten, prestaties en impact met betrekking tot OJO.....	30
6.1.4 SWOT-analyse.....	31
6.2 Ex-anteluik van de evaluatie van OJO.....	31
6.3 Conclusies en aanbevelingen.....	33
7 Onderdelen van de evaluatie, methodologieën en planning.....	34
7.1 Onderdelen van de evaluatie en methodologieën.....	34
7.2 Evaluatieproces/-procedure en planning.....	34
7.2.1 Bronnen.....	34
7.2.2 Evaluatoren.....	35
7.2.3 Procesverloop.....	36
7.2.4 Nazorg.....	37
7.2.5 Planning.....	37
8 Informeren van en afstemming met de evaluatievoorwerpen.....	39
9 Elementen met betrekking tot de inzet van een externe consultant.....	40
9.1 Algemeen.....	40
9.2 Beschikbaarheid van documenten.....	40
10 Gebruik en verspreiding van de resultaten van evaluaties.....	41
11 Bijlage 1.....	42
11.1 Inleiding.....	42
11.1.1 Algemeen.....	42
11.1.2 Specifiek en generiek.....	42
11.2 Context voor het opstellen van de zelfevaluatie.....	43
11.3 Richtlijn/Leidraad voor het opstellen van de zelfevaluatie(s).....	44
11.3.1 Inhoud van de ex-postzelfevaluatie (periode 2018/2019 – 2022/2023).....	45
11.3.2 Inhoud van de ex-antezelfevaluaties (1 januari 2024 – 31 december 2028).....	48

1 Inleiding en beknopte beleidscontext

1.1. De (maatregelen voor de) Omkadering van Jonge Onderzoekers

De decretale basis voor de Omkadering van Jonge Onderzoekers (OJO) wordt gelegd in het decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid van 30 april 2009 (hierna W&I-decreet genoemd)¹ en meer bepaald in artikel 63/4 van Hoofdstuk V van Titel IV (Hogeronderwijssector). In dit artikel van het W&I-decreet wordt gesteld dat:

De Vlaamse overheid verleent jaarlijks, binnen de perken van de begrotingskredieten, subsidies aan de universiteiten die partner zijn bij een associatie voor de omkadering van jonge onderzoekers.

De Vlaamse Regering bepaalt nadere regels met betrekking tot:

- 1° de wijze van verdeling van de subsidie, vermeld in het eerste lid, onder de universiteiten die partners zijn bij een associatie;*
- 2° de wijze waarop de besteding van de middelen, vermeld in het eerste lid, beleidsmatig wordt gepland;*
- 3° de minimale kwantitatieve en kwalitatieve behoorlijkheidseisen betreffende de wijze waarop de middelen worden aangewend;*
- 4° de betalingsregeling van de subsidies;*
- 5° de subsidiëeringsvoorwaarden en de controle op de naleving daarvan;*
- 6° de verantwoording van de aanwending van de middelen;*
- 7° de periodieke evaluatie van de besteding van de subsidie.*

De nadere regels waarvan hierboven sprake, werden vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2013 betreffende de omkadering van jonge onderzoekers (hierna het OJO-besluit genoemd)² en dit besluit geeft met andere woorden uitvoering aan de bepalingen van het W&I-decreet betreffende de omkadering van jonge onderzoekers.

Investeren in onderzoek en in onderzoekers werd en wordt binnen het W&I-beleid als een belangrijke voorwaarde gezien om Vlaanderen te laten uitgroeien tot een succesvolle kennisregio. Maatregelen met betrekking tot (de aantrekkelijkheid van) loopbanen van onderzoekers zijn dan ook een aandachtspunt in het W&I-beleid.

Deze aandachtspunten waren ook in de Europese context aanwezig en werden geconcretiseerd in het Europees partnerschap voor onderzoekers dat in 2008 vorm kreeg. Vlaanderen volgde dit voorbeeld en schoof in 2010 drie doelstellingen naar voren³:

1. “Onderzoek en ontwikkeling” vormt een aantrekkelijke loopbaankeuze voor jonge mensen en een voldoende aantal kwaliteitsvolle kandidaten kiest voor een O&O-carrière, in de academische of in de bedrijfswereld.
2. Onderzoekspersoneel weet zich in de professionele loopbaan gesteund en gewaardeerd.

¹ Zie ook <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1018085&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

² Zie ook <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023143&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

³ Zie het Vlaamse actieplan voor onderzoekers (http://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/bestanden/Daar%20zit%20beweging%20in%20Een%20Vlaams%20actieplan%20voor%20Onderzoekers_web.pdf).

3. Vlaanderen speelt – als uitvalsbasis en als aantrekkingspool – mee in een open internationale onderzoekswereld waarin onderzoekers zich vrij bewegen en bijdragen aan de uitwisseling van kennis.

Aldus werd de kiem gelegd voor specifieke ambities ten aanzien van doctorandi en dit werd als volgt verwoord:

“De Vlaamse universiteiten bouwen de doctoraatsscholen verder uit met een drievoudige opdracht inzake opleiding van jonge onderzoekers:

- *Internationale rekrutering van doctorandi;*
- *Het aanbieden van een opleidingsaanbod waarin zowel interdisciplinaire verbreding en verdieping als ontwikkeling van vak- en discipline-overschrijdende vaardigheden (transferable skills) aan bod komen;*
- *Bevorderen van de loopbaanperspectieven van doctorandi.*

De doctoraatsscholen gaan na welke opleidingen ze eventueel samen kunnen organiseren. Ze besteden voldoende aandacht aan de eigenheid van de verschillende disciplines, loopbaanprofielen van jonge onderzoekers.

De personeelsdiensten van de verschillende onderzoeksinstituten gaan na of ze gezamenlijke opleidingen kunnen organiseren voor senior onderzoekers (postdocs, managers (bv. decanen), enz.).”

De belangrijke rol die universiteiten speelden en spelen in de omkadering van jonge onderzoekers en dit via de stappen die de doctoraatsscholen op dit vlak en tot dan toe, al hadden genomen, werd aldus erkend. Omdat de Vlaamse overheid dit gewaardeerde werk wilde zien evolueren naar een goed georganiseerd en gestructureerd systeem en omdat dit enkel kon door het voorzien van structurele financiering van de kant van de overheid, werd initieel in 2011 en 2012 een ad-hoc-subsidie van 4 miljoen euro toegekend aan de universiteiten in afwachting van een structurele regeling. Deze subsidies vormden de feitelijke start van een programma ter ondersteuning van de loopbaanontwikkeling van jonge onderzoekers met volgende objectieven:

- 1° Training van jonge onderzoekers.
- 2° Loopbaanontwikkeling en bevordering van loopbaanperspectieven van jonge onderzoekers.
- 3° Versterken van de internationale oriëntatie in de loopbaan van jonge onderzoekers.
- 4° Samenwerking met andere kennisinstellingen binnen Vlaanderen met betrekking tot voorgaande objectieven.

De decretale basis ter zake werd in 2012 gelegd (cf. supra) en vervolgens ten uitvoer gelegd in het OJO-besluit. Deze regeling voorziet dat de universiteiten de autonomie behouden voor wat betreft de operationalisering van het systeem, maar voorziet ook dat de overheid accenten kan leggen.

De OJO-middelen bedragen in 2022 5,084 miljoen euro. De verdeling ervan over de universiteiten wordt omschreven in artikel 3 van het OJO-besluit. Meer bepaald stelt dit artikel dat de subsidies, vermeld in artikel 63/4 van het W&I-decreet, voor het jaar t worden verdeeld volgens de volgende verdeelsleutel:

- 1° 20% van het bedrag wordt gelijk verdeeld over de begunstigden;
- 2° 60% van het bedrag wordt verdeeld volgens de doctoraatsparameter van de sleutel voor de verdeling van de middelen voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen in jaar t, zoals

beschreven in artikel 33 van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2012 betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap;

- 3° 20% van het bedrag wordt verdeeld volgens het procentuele aandeel van elke universiteit in de voltijdse eenheden van het wetenschappelijk personeel buiten de werkingsuitkeringen op postdoctoraal niveau en de doctor-assistenten, volgens de personeelsstatistieken van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) van de jaren t-5 tot en met t-2.

Artikel 3 van het OJO-besluit specificeert verder dat de subsidies (vermeld in het eerste lid van het artikel) minstens 5 miljoen euro bedragen.

Artikel 10 van het OJO-besluit stelt dat de toegekende subsidies moeten worden ingezet voor het creëren van een kader voor en de ontwikkeling, uitvoering en versterking van activiteiten met betrekking tot de volgende doelstellingen⁴:

1° training van jonge onderzoekers:

- a) aanbieden van een opleidingsaanbod voor doctorale onderzoekers waarin zowel interdisciplinaire verbreding en verdieping als ontwikkeling van vak- en discipline-overschrijdende vaardigheden of generieke, overdraagbare competenties, bijvoorbeeld ondernemen, aan bod komt, met bijzondere aandacht voor dataskills en research data management, onder andere met het oog op open science;*
- b) organisatie van opleidingen of seminaries voor postdoctorale onderzoekers;*
- c) training met betrekking tot communicatie over onderzoeksactiviteiten en -resultaten met bijzondere aandacht voor de doelstellingen van het wetenschapscommunicatiebeleid;*
- d) training met betrekking tot valorisatie van onderzoeksactiviteiten, met specifieke aandacht voor valorisatie in sociale en humane wetenschappen;*
- e) training met betrekking tot pedagogische en didactische competenties;*
- f) training met betrekking tot gender- en diversiteitsdimensie in wetenschappelijk onderzoek;*
- g) training met betrekking tot wetenschappelijke integriteit;*
- h) training van trainers of promotoren;*
- i) training die ertoe kan bijdragen het welbevinden van jonge onderzoekers te verhogen;*

2° loopbaanontwikkeling en bevordering van loopbaanperspectieven van jonge onderzoekers:

- a) verhoging van de inzetbaarheid van houders van een doctoraatsdiploma;*
- b) ondersteunen en stimuleren van de intersectorale mobiliteit van doctorale en postdoctorale onderzoekers: informatieverstrekking, mobiliteit van doctorale en postdoctorale onderzoekers naar een niet-academische omgeving;*
- c) sensibilisering van doctorale en postdoctorale onderzoekers over bewuste carrièrekeuzes;*
- d) sensibilisering op de arbeidsmarkt rond inzetbaarheid van houders van een doctoraatsdiploma;*
- e) intersectorale samenwerking;*
- f) carrièrebegeleiding van doctorale en postdoctorale onderzoekers met bijzondere aandacht voor een niet-academische carrière;*

⁴ Noteer dat hierbij zowel doctorale als postdoctorale onderzoekers als doelgroepen worden vermeld.

- g) individueel coachen van doctorale en postdoctorale onderzoekers;*
- h) professionalisering van de administratieve en inhoudelijke verantwoordelijken voor de omkadering van doctorale en postdoctorale onderzoekers;*
- i) ...;*

3° versterken van de internationale oriëntatie in de loopbaan van jonge onderzoekers:

- a) ondersteunen en stimuleren van de internationale mobiliteit van doctorale en postdoctorale onderzoekers: informatieverstrekking, organisatie en uitbreiding van internationale doctoraatsprogramma's en mobiliteit van doctorale en postdoctorale onderzoekers;*
- b) organiseren van internationale rekrutering van doctorale en postdoctorale onderzoekers;*
- c) organiseren van contacten met relevante internationale partners;*
- d) organiseren of aanbieden van trainingsonderdelen in samenwerking met internationale partners;*

4° samenwerking met andere kennisinstellingen binnen Vlaanderen met betrekking tot doelstellingen, vermeld in punt 1° tot en met 3°.

Het OJO-besluit stelt verder dat de begunstigden vijfjaarlijks een strategisch beleidsplan over de vorming en omkadering moeten opstellen (artikel 15, §1) en bij de bevoegde administratie moeten indienen⁵. Dit strategisch beleidsplan moet voldoen aan een aantal minimumvereisten, nl. (cf. artikel 11 van het OJO-besluit):

Elke begunstigde heeft in zijn beleid aandacht voor:

- 1° genderevenwicht en diversiteit;*
- 2° duurzaamheid;*
- 3° aanmoedigen en ontwikkelen van ondernemerschap;*
- 4° interdisciplinariteit en de eigenheid van verschillende disciplines en verschillende loopbaanprofielen van jonge onderzoekers;*
- 5° de implementatie van de principes van de aanbeveling van de Europese Commissie van 11 maart 2005 betreffende het Europese Handvest voor Onderzoekers en de Gedragscode voor de Rekrutering van Onderzoekers, PB L 75 van 22.3.2005;*
- 6° de implementatie van de principes voor innovatieve doctoraatstraining, goedgekeurd in de Conclusies van 28 november 2011 van de Raad van de Europese Unie over de modernisering van het hoger onderwijs, PB C 372 van 20.12.2011.*

Het naleven van de principes, vermeld in het eerste lid, blijkt uit de inhoudelijke rapportering, vermeld in artikel 15 [van het OJO-besluit].

Daarnaast stelt hetzelfde artikel echter dat *“naast het strategische plan van iedere universiteit dienen de begunstigden tegen 30 november 2019 en vervolgens vijfjaarlijks tegen 30 april samen ook één gemeenschappelijke visie in over de samenwerking, vermeld in artikel 12, eerste lid, 4°”*.

Artikel 7 van het OJO-besluit besteedt aandacht aan de bestedingstermijn voor de middelen⁶ en aan de mogelijkheden voor de overdracht van middelen. Wat dit laatste betreft, wordt verwezen

⁵ Een dergelijk plan werd verwacht tegen 30 juni 2019 en tegen 30 april 2024 moeten de begunstigden een plan indienen voor een nieuwe periode van 5 jaar.

⁶ De bestedingsperiode van de middelen voor het jaar t loopt van 1 januari tot 31 december van het jaar t.

naar het maximum dat hierbij van toepassing is⁷, al worden ook twee afwijkmogelijkheden voorzien. Een eerste heeft specifiek betrekking op de subsidie van 2019, terwijl voor het subsidiejaar 2020 ook een afwijking mogelijk is indien de universiteit ten gevolge van de civiele noodsituatie ingevolge het coronavirus COVID-19 niet kan voldoen aan de gestelde maxima voor overdracht van reserves en totale gecumuleerde reserves. Artikels 8 en 9 van het OJO-besluit gaan in op de categorieën van uitgavenposten waaraan de subsidies besteed mogen worden en op een maximale voorafname (van 6%) die jaarlijks op de subsidie mag gebeuren en voor welke doeleinden en binnen welke grenzen deze voorafgenomen middelen kunnen worden besteed.

Het OJO-besluit specificceert in artikel 12 ook de minimumvereisten waaraan de begunstigden jaarlijks moeten voldoen bij de besteding van de toegekende middelen:

1° training van jonge onderzoekers

- a) elke begunstigde stimuleert de registratie van doctorandi op de inschrijvingsrol;*
- b) het opleidingsaanbod in vak- en discipline-overschrijdende vaardigheden op doctoraal en postdoctoraal niveau volstaat om, als dat relevant is, elke doctorale en postdoctorale onderzoeker van de eigen instelling te laten deelnemen, als hij dat wil;*
- c) het opleidingsaanbod staat open voor doctorale en postdoctorale onderzoekers van andere Vlaamse kennisinstellingen;*
- d) de begunstigden organiseren training met betrekking tot wetenschappelijke integriteit;*

2° loopbaanontwikkeling:

- a) de website van elke begunstigde omvat informatie over statuten, arbeidsvoorwaarden en loopbaanpaden;*
- b) elke begunstigde stimuleert in de eigen instelling open rekrutering van doctorale en postdoctorale onderzoekers: vacatures worden, als dat mogelijk is, centraal gepubliceerd;*
- c) alle doctorale en postdoctorale onderzoekers krijgen informatie over de brede arbeidsmarkt in functie van een mogelijke academische of niet-academische loopbaan als werknemer of als zelfstandige ondernemer, en alle geïnteresseerde doctoraatsstudenten en postdoctorale onderzoekers worden voorbereid om zich te positioneren op die markt;*
- d) kwalitatief hoogstaande loopbaanbegeleiding, bijvoorbeeld mentoring en loopbaangesprekken, wordt uitgebouwd voor doctorale en postdoctorale onderzoekers;*
- e) de begunstigden organiseren één loopbaanevenement voor doctorale en postdoctorale onderzoekers met bijzondere aandacht voor een niet-academische carrière, met medewerking van de industriële sector en, als dat relevant is, met andere universiteiten, hogescholen, onderzoekscentra en de publieke sector;*
- f) elke begunstigde organiseert vorming rond gender en diversiteit voor promotoren, doctorale en postdoctorale onderzoekers;*

⁷ Hiervoor wordt verwezen naar het besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 betreffende de algemene regels voor subsidiëring en de regelgeving ter zake geldt tot en met 31/12/2019 van (zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023478&datum=2019-12-31&geannoteerd=false&print=false> voor de versie tot en met 31/12/2019) en dit voor zover de bepaling niet werd vervangen door bepalingen van het besluit Vlaamse Codex overheidsfinanciën van 17 mei 2019 (cf. artikels 72 en 136 hiervan; zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1032015&datum=&geannoteerd=false&print=false#H1094899>).

- g) betrekken van toekomstige werkgevers bij de beleidsontwikkeling over de vorming en omkadering van jonge onderzoekers zodat het aanbod aansluit bij de behoeften van de arbeidsmarkt;*
- 3° internationale oriëntatie:*
 - a) alle gepubliceerde vacatures op doctoraal en postdoctoraal niveau worden gepubliceerd op de Europese jobportalsite Euraxess;*
 - b) ...;*
 - c) de verantwoordelijken voor de opleiding en omkadering van doctorandi nemen deel aan internationale evenementen met betrekking tot de doelstellingen, vermeld in artikel 10;*
- 4° samenwerking binnen Vlaanderen:*
 - 35% van de ontvangen subsidies wordt besteed binnen een samenwerkingsverband met minstens twee andere Vlaamse universiteiten;*
- 5° alle activiteiten worden gemonitord met een tevredenheidsbevraging per activiteit.*

Dit wordt in artikel 13 van het OJO-besluit nog aangevuld met de bepaling dat *“Om beleidsklemtonen te leggen, kan de Vlaamse minister, bevoegd voor het wetenschapsbeleid, in samenspraak met de Vlaamse Interuniversitaire Raad, eenjarige principes toevoegen aan de principes, vermeld in artikel 12, binnen het kader van de doelstellingen, vermeld in artikel 10.”*

Het OJO-besluit bevat verder nog bepalingen over de subsidiëringsvoorwaarden en de controle erop, over de indexering van de voorziene middelen, over de verantwoording betreffende de aanwending van de toegekende middelen (rapportering), over de strategische planning (cf. infra) en de wijzigingen eraan, en over de voorziene opvolging en evaluatie (zie sectie 2.1).

1.2. Strategische planning en evaluatie

Zoals hoger aangehaald, stelt het OJO-besluit (in artikel 15) dat de universiteiten om de vijf jaar een strategisch beleidsplan met betrekking tot de vorming en omkadering van jonge onderzoekers moeten opstellen en indienen, evenals één gemeenschappelijke visie over de samenwerking binnen Vlaanderen. Tevens worden een aantal minimale inhoudelijke vereisten/aandachtspunten vermeld waaraan de (individuele) beleidsplannen moeten voldoen (cf. artikel 11 van het OJO-besluit).

De huidige strategische beleidsplannen van de universiteiten met betrekking tot OJO, evenals de gezamenlijke visie bestrijken de periode 2019-2023 en een volgende vijfjarige cyclus dient zich dan ook aan. Verder kondigt artikel 17 van OJO-besluit een evaluatie aan (zie ook sectie 2.1).

Voorliggend plan van aanpak heeft betrekking op de evaluatie van de maatregelen betreffende de vorming en omkadering van jonge onderzoekers.

2 Aanleiding voor de evaluatie van de maatregelen voor de omkadering van jonge onderzoekers

2.1 Evaluatiebepalingen

In de Vlaamse regelgeving zijn formeel de volgende evaluatiebepalingen met betrekking tot de beleidsmaatregelen voor de omkadering van jonge onderzoekers vastgelegd:

- Het W&I-decreet vermeldt in artikel 64/3 enkel dat “*de Vlaamse Regering nadere regels bepaalt voor de periodieke evaluatie van de besteding van de subsidie.*” Deze nadere regels zijn opgenomen in het OJO-besluit.
- Het OJO-besluit vermeldt in artikel 17 onder Hoofdstuk 4 “Kwaliteitszorg” het volgende:

*§ 1. De Vlaamse minister, bevoegd voor het wetenschapsbeleid, laat om de vijf jaar evalueren op welke wijze de begunstigden de subsidie hebben besteed. De evaluatie in het jaar t heeft voor het ex-postgedeelte ervan betrekking op de periode [t-6; t-1], waarbij $t=2018+n*5$ en n het volgnummer is van de evaluatie. De evaluatie die in 2018 is uitgevoerd, wordt daarbij beschouwd als de nulevaluatie (n=null).*

De evaluatie gaat onder meer na of de subsidies effectief en efficiënt zijn ingezet, in welke mate de doelstellingen, vermeld in artikel 10, zijn gehaald en welke impact de maatregelen hebben (gehad) op de loopbanen van jonge onderzoekers die bij de begunstigden werken.

§ 2. De evaluatie, vermeld in paragraaf 1, houdt in het bijzonder rekening met de volgende elementen:

- 1° de strategische plannen;*
- 2° de verslagen die de begunstigden tijdens de periode waarop de evaluatie betrekking heeft, conform artikel 15 hebben bezorgd;*
- 3° de zelfevaluatierapporten die de begunstigden conform paragraaf 4, hebben opgesteld;*
- 4° een benchmark met andere vergelijkbare instrumenten of programma's.*

§ 3. De bevoegde administratie organiseert de evaluatie, vermeld in paragraaf 1, en draagt de kosten ervan. Bij de evaluatie worden de algemene en specifieke procedures gevolgd die de bevoegde administratie voor beleidsevaluaties heeft uitgewerkt.

Om de evaluatie uit te voeren, stelt de bevoegde administratie gepaste evaluatieorganen aan die over de expertise beschikken om de activiteiten, de resultaten en het potentieel van de begunstigden voor de omkadering van jonge onderzoekers vakkundig te beoordelen.

De bevoegde administratie informeert de begunstigden uiterlijk op 30 november van het jaar t-1 over de inhoud en de reikwijdte van de evaluatie van het jaar t.

§ 4. De begunstigden stellen voor de evaluatie van het jaar t een zelfevaluatie op. Die zelfevaluatie heeft zowel betrekking op de individuele maatregelen die de begunstigden met betrekking tot de omkadering van jonge onderzoekers genomen hebben, als op de maatregelen die in het kader van een samenwerkingsverband als vermeld in artikel 12, eerste lid, 4°, zijn uitgewerkt.

De zelfevaluatie bestaat zowel uit een ex-post- als een ex-antegedeelte.

Het ex-postgedeelte heeft minstens betrekking op de periode [t-6, t-1] en blikt in ieder geval terug tot de vorige evaluatie die in het kader van dit besluit is uitgevoerd.

Het ex-antegedeelte blikt minstens vooruit op een volgende periode van vijf jaar [t/(t+1), t+6], en omvat minstens een ontwerp van beleidsplan of strategisch plan dat in het kader van de evaluatie wordt beoordeeld. Op basis van die beoordeling kan het ontwerp evolueren tot een definitief beleidsplan of een strategisch plan.

De volledige zelfevaluatie wordt beschouwd als een werkdocument dat input levert voor de evaluatie. Beide delen van de zelfevaluatie worden opgesteld op basis van een vragenlijst die de bevoegde administratie aan de begunstigden ter beschikking stelt.

3 Beleidscontext

3.1 Beknopte historiek

3.1.1 *Het onderzoeksbeleid van de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap*

De universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap kunnen hun onderzoeksbeleid zelf vorm geven rekening houdend met de wettelijke kaders die de randvoorwaarden vormen voor deze beleidsvorming. Centraal in het beleid staat de autonomie die de regelgever aan de Vlaamse universiteiten heeft toegekend, gekoppeld aan de verantwoording die zowel de bevoegde overheid als de maatschappij over de aanwending van de ter beschikking gestelde middelen van hen verwachten.

De wettelijke kaders en regelgeving die binnen de Vlaamse overheid betreffende het wetenschaps- en innovatiebeleid in het algemeen en het beleid op het vlak van wetenschappelijk onderzoek in het bijzonder van kracht zijn, geven de Vlaamse Regering de mogelijkheid om onder meer bepaalde instrumenten specifiek in te zetten dan wel het onderzoeksbeleid van de universiteiten in zekere mate aan te sturen. Inderdaad, de prestaties die de universiteiten op het vlak van onderzoek neerzetten bijvoorbeeld, vormen een element bij de bepaling van de middelen die aan de universiteiten en dit onder meer voor de uitwerking van hun onderzoeksbeleid worden toegekend (cf. besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2012 betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap (hierna BOF-besluit genoemd)).

Voor de financiering van het fundamenteel onderzoek kunnen de universiteiten – naast de onderzoeksmiddelen die zij verwerven via de werkingsmiddelen⁸ - beschikken over twee grote financieringsbronnen, met name het FWO en de BOF. Beide bronnen zijn in principe complementair en de toekenning van de middelen gebeurt bij het FWO op basis van interuniversitaire competitie en bij de BOF op basis van intra-universitaire competitie.

Conform de regelgeving wordt van de universiteiten verwacht dat zij om de vijf jaar hun onderzoeksstrategie bepalen en dit bekend maken aan de Vlaamse overheid (cf. artikel 22 van het BOF-besluit). Inderdaad, het opstellen van een strategisch beleidsplan waarin voor vijf jaar de hoofdlijnen geschetst worden van hun beleid inzake het wetenschappelijk onderzoek in het algemeen en inzake de besteding van de globale middelen van hun Bijzondere Onderzoeksfonds⁹ in het bijzonder, vormt een van de voorwaarden voor de toekenning van overheidsmiddelen aan de Bijzondere Onderzoeksfondsen. In 2013 gebeurde dit voor de eerste keer in het kader van het BOF-besluit en vanaf het begrotingsjaar 2013 wordt de overheidsbijdrage aan de Bijzondere Onderzoeksfondsen verdeeld op basis van de zogeheten BOF-sleutel (cf. artikel 25 van het BOF-besluit).

3.1.2 *Aanleiding voor de maatregelen voor de omkadering van jonge onderzoekers*

Elementen in het onderzoeksbeleid op diverse beleidsniveaus (waaronder ook en nog altijd het Vlaamse niveau) zijn het investeren in en het opbouwen van voldoende menselijk potentieel ten behoeve van het wetenschappelijk onderzoek. Hoewel het Vlaamse beleid hieraan veel aandacht besteedde en besteedt – en dit onder meer ook vanuit de vaststelling op Europees niveau dat

⁸ Deze middelen worden vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming toegekend op basis van de regelgeving vastgelegd in de Codex Hoger Onderwijs. Aan deze middelen wordt vaak gerefereerd als “eerste geldstroom”.

⁹ De BOF-middelen die de universiteiten ontvangen vormen een intern bestemmingsfonds (“het BOF” van de universiteit) ter stimulering van het fundamenteel onderzoek (zie ook W&I-decreet).

dergelijke investeringen noodzakelijk waren voor de welvaart en het welzijn in heel Europa – kon in de periode 2008-2009 worden vastgesteld dat er in Vlaanderen nog een gebrek was aan een degelijke omkadering voor jonge onderzoekers.

Als gevolg hiervan werden ter zake specifieke beleidsmaatregelen genomen en de basis voor het beleid ten aanzien van de omkadering van jonge onderzoekers werd dan ook gelegd in de regeerperiode 2009-2014 en meer bepaald in de beleidsnota's Wetenschap en Innovatie 2009-2014 en Onderwijs 2009-2014. Volgende objectieven uit deze beleidsnota's vormden de inspiratie voor het Vlaamse actieplan voor onderzoekers van 2010 (cf. sectie 1.1), en dus ook voor de daarin gedefinieerde acties gericht op de omkadering van jonge onderzoekers:

- 1° “Onderzoek & ontwikkeling” vormt een aantrekkelijke loopbaankeuze voor jonge mensen en een voldoende aantal kwaliteitsvolle kandidaten kiest voor een O&O-carrière, in de academische wereld en de bedrijfswereld.
- 2° Onderzoekspersoneel weet zich in de professionele loopbaan gesteund en gewaardeerd.
- 3° Vlaanderen speelt – als uitvalsbasis én als aantrekkingspool – mee in een open internationale onderzoekswereld waarbinnen onderzoekers zich vrij bewegen en bijdragen aan de uitwisseling van kennis.

Deze beleidsontwikkelingen waren mee ingegeven door de ontwikkelingen op Europees niveau, die in 2005 resulteerden in het uitbrengen van twee documenten die een kader schetsten waarbinnen gewerkt kon worden om de onderzoekslapbaan aantrekkelijker te maken: het Europese Handvest voor Onderzoekers en de Gedragscode voor de Rekrutering van Onderzoekers.¹⁰ Het Handvest voor Onderzoekers omvat aanbevelingen met als doel de positie van de onderzoeker te professionaliseren. Belangrijke principes zijn vrijheid van onderzoek, genderevenwicht, kans op professionele ontwikkeling, non-discriminatie en de waarde van mobiliteit. De Gedragscode voor de rekrutering van onderzoekers geeft richtlijnen voor de werving van onderzoekers. Beide documenten vormen de basis van de Europese strategie m.b.t. onderzoekers, onder de koepel van Euraxess¹¹.

Om de concrete implementatie van deze principes te bewerkstelligen, werkte de Europese Commissie (EC) op twee sporen. Enerzijds werden de instellingen rechtstreeks aangesproken via het “Human Resources Strategy for Researchers”-concept, waarbij instellingen een logo “HR excellence in Research” toegekend krijgen als ze aantonen dat ze via hun HR-strategie werken aan de toepassing van de principes van het Handvest en de Gedragscode. Verschillende Vlaamse onderzoeksinstituten, universiteiten en –financiers kregen dit logo reeds of werkten ernaartoe¹². Anderzijds richtte de EC zich ook tot de lidstaten. In mei 2008 publiceerde de Europese Commissie een communicatie waarin ze de Europese Raad en de lidstaten uitnodigde om mee te stappen in een Europees partnerschap voor onderzoekers.¹³ Lidstaten werden uitgenodigd nationale actieplannen op te stellen voor onderzoekers en vier prioritaire thema's werden hiertoe gedefinieerd, geïnspireerd op het Handvest en de Gedragscode:

- Systematische open rekrutering.

¹⁰ https://cdn4.euraxess.org/sites/default/files/brochures/eur_21620_en-nl.pdf.

¹¹ Zie <http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/rights/index>.

¹² Zie ook <https://euraxess.ec.europa.eu/jobs/hrs4r>; Sinds juni 2022 hebben alle Vlaamse universiteiten het logo behaald: [Awarded Organisations | EURAXESS \(europa.eu\)](https://euraxess.ec.europa.eu/jobs/hrs4r).

¹³ Europese Commissie, “Betere loopbanen en meer mobiliteit: een Europees partnerschap voor onderzoekers”, COM (2008)317.

- Voldoen aan de behoeften op het gebied van sociale zekerheid en aanvullend pensioen van mobiele onderzoekers.
- Aanbieden van aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden.
- Versterken van de opleiding, vaardigheden en ervaring van onderzoekers.

In samenspraak met de onderzoekswereld stelden de Vlaamse minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding en de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel een Vlaams actieplan op voor onderzoekers met als titel “Daar zit beweging in”.

Actie 18 van dit actieplan resulteerde in de structurele omkadering van jonge onderzoekers via de verankering ervan in het W&I-decreet en de uitwerking ervan in het OJO-besluit (zie ook sectie 1.1). Het OJO-besluit hield echter ook rekening met de voorstellen afkomstig uit het rapport over internationale mobiliteit: “Mobiliteit mobiliseren: contextstudie, aandachtspunten en aanbevelingen” aangezien het de universiteiten ook de mogelijkheid gaf en nog altijd geeft om de subsidie in te zetten voor de ondersteuning en stimulering van de internationale mobiliteit van jonge onderzoekers (zie ook artikel 10 van het OJO-besluit).

3.2 Evolutie in de beleidscontext

De maatregelen voor de omkadering van jonge onderzoekers werden in 2018 geëvalueerd en dit conform de bepalingen opgenomen in de (toenmalige) regelgeving. Deze evaluatie heeft geleid tot wijzigingen in het OJO-besluit. Het detail van de conclusies en aanbevelingen volgend uit deze evaluatie is te vinden in de managementsamenvatting ervan¹⁴.

3.2.1 Wijzigingen van 2019 aan OJO-besluit

De wijzigingen van 2019 aan het OJO-besluit situeren zich in volgende categorieën:

- Omschakeling van een academiejaar naar een kalenderjaar en hieraan verbonden aanpassingen in de timing en overgangsbepalingen hieromtrent;
- Inhoudelijke wijzigingen met name meer nadruk op samenwerking enerzijds tussen de universiteiten onderling en anderzijds tussen de universiteiten en de niet-academische wereld in het kader van de omkadering van jonge onderzoekers, maar bijvoorbeeld ook op ondernemerschap en wetenschapscommunicatie;
- Verduidelijkingen van de huidige wetgeving of eerder technische aanpassingen aan de huidige realiteit;
- Vereenvoudigde rapportering;
- Budgetverhoging, explicitering en aanpassing van de indexering.

Puntsgewijs werden volgende wijzigingen aan het OJO-besluit doorgevoerd:

- Artikel 1/1: In dit nieuw artikel worden een aantal vaak gebruikte termen gedefinieerd ten voordele van de duidelijkheid van het besluit.
- Artikel 3: In dit artikel werd de periode gewijzigd m.b.t. het aantal voltijdse eenheden van het wetenschappelijk personeel buiten de werkingsuitkeringen om op postdoctoraal niveau en voor de doctor-assistenten, volgens de personeelsstatistieken van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (nodig voor de berekening van punt 3^o uit de verdeelsleutel vermeld in artikel 3 van het OJO-besluit). Deze wijziging is een rechtstreeks gevolg van de

¹⁴ Zie https://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/evaluatie_2018_omkadering_jonge_onderzoekers_ojo_mangementsamenvatting.pdf.

omschakeling van academiejaar naar kalenderjaar waardoor het niet meer mogelijk was en is om de data van de jaren t-4 tot en met t-1 te gebruiken voor de berekening aangezien t-1 op dat ogenblik nog niet beschikbaar zal zijn. Om de lengte van de (vroeger gehanteerde) periode te respecteren werd t-4 tot en met t-1 gewijzigd in t-5 tot en met t-2. Daarnaast werd de budgetverhoging tot 5 miljoen euro per kalenderjaar opgenomen in het OJO-besluit.

- Artikel 4: Enerzijds betreft het de verwijdering van een bepaling over de afronding op honderdtallen van de berekende bedragen omwille van administratieve redenen en anderzijds betreft het wijzigingen van data die voortvloeien uit de omschakeling van een academiejaar naar een kalenderjaar.
- Artikels 5 en 6: De wijzigingen in deze artikels kwamen voort uit de omschakeling van academiejaar naar kalenderjaar.
- Artikel 6/1: In dit nieuw artikel werd een aangepaste indexeringswijze voorzien voor de OJO-middelen. De indexeringswijze wordt namelijk afgestemd op deze van de middelen voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen (cf. BOF-besluit).
- Artikel 7: De eerste wijziging in dit artikel kwam voort uit de omschakeling van academiejaar naar kalenderjaar.
De toevoeging aan dit artikel zorgde ervoor dat niet-bestede middelen van de toegekende subsidie met behoud van bestemming kunnen worden overgedragen naar de begroting van de universiteit van het volgende jaar.
- Artikel 10: De wijzigingen in dit artikel waren zowel verduidelijkingen of specificering van het toenmalige beleid (o.a. 1° a, c), als toevoegingen zoals de effectieve aandacht voor het welbevinden van de jonge onderzoekers (met name 1° i) en de grotere aandacht voor samenwerking met de niet-academische wereld (o.a. 2° f).
- Artikel 11: De wijziging in dit artikel was een verdere verduidelijking of versterking van het toenmalige beleid.
- Artikel 12: De wijzigingen in dit artikel waren zowel versterkingen van de aandacht voor de niet-academische wereld als van de onderlinge interuniversitaire samenwerking in het kader van de omkadering van jonge onderzoekers, als het verankeren van de tevredenheidsbevraging die op dat ogenblik al gebeurde. Tot slot omvatte de wijziging het verwijderen van principes die niet langer relevant waren zoals het verder optimaliseren van het systeem van screening.
- Artikel 14: De wijzigingen in dit artikel omvatten de vervanging van verouderde communicatielogo's in de regelgeving door een meer generieke verwijzing naar logo's.
- Artikel 15: De vervanging van dit artikel regelde de nieuwe rapporteringwijze in het kader van de subsidie voor de omkadering van jonge onderzoekers. Enerzijds wordt er vijfjaarlijks een strategisch beleidsplan gevraagd. Dit beleidsplan wordt geacht zowel een luik per universiteit als een gemeenschappelijke visie m.b.t. de samenwerking te omvatten. Anderzijds wordt er jaarlijks een inhoudelijke en financiële rapportering gevraagd via een ter beschikking gesteld sjabloon.
- Artikel 17: De wijzigingen in dit artikel werden aangebracht zodat de standaardprocedures m.b.t. het evaluatieproces die het Departement EWI dat instaat voor de evaluatie hanteert, ook met betrekking tot het OJO-besluit en de uitvoering ervan toegepast zouden kunnen worden.

- Artikel 17/1: De toevoeging van dit artikel voorzag de overgangsmaatregelen voor de jaren 2018 en 2019, die noodzakelijk zijn door de voorziene omschakeling van academiejaar naar een kalenderjaar en die op 12 augustus 2019 in werking traden.

3.2.2 Ontwikkelingen in de beleidscontext sinds de wijzigingen aan het OJO-besluit

In 2019 trad de huidige Vlaamse Regering aan en zowel in het Regeerakkoord 2019-2024¹⁵ als in de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024¹⁶ wordt OJO zowel expliciet als meer impliciet vermeld. Specifiek stelt het Regeerakkoord 2019-2024 dat:

- *“We integreren de verplichting tot populariserende wetenschapscommunicatie op het niveau van de burger in al onze steuntoekenningen voor wetenschappelijk onderzoek. Binnen het programma Omkadering Jonge Onderzoekers (OJO) voorzien we expliciet ondersteuning van communicatievaardigheden naar de burger.”*
- *“90% van de doctorandi heeft een carrière buiten de universiteit. We bereiden doctorandi dan ook beter voor op een carrière buiten de academische wereld. We zetten onze universiteiten aan om op structurele basis te zorgen voor een grotere mobiliteit van hun onderzoekers, internationaal, maar ook interdisciplinair en tussen de academische en niet-academische wereld. We bekijken waar verschillen in statuten hieromtrent drempels vormen, en werken deze weg. We bekijken met de universiteiten ook hoe ze deze verschillende vormen van mobiliteit, alsook bijdragen aan valorisatie van academische kennis in het Vlaamse bedrijfsleven, kunnen waarderen in de carrièrepaden.”*

Ook in de Beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024 wordt OJO zowel expliciet als eerder impliciet vermeld. Expliciet stelt deze beleidsnota onder de doelstelling “Passie voor wetenschap en techniek aanwakkeren: *“We stimuleren populariserende wetenschapscommunicatie naar brede groepen in de samenleving in al onze steuntoekenningen voor wetenschappelijk onderzoek. Het programma Omkadering Jonge Onderzoekers (OJO) moet jonge onderzoekers ook ondersteunen in hun communicatievaardigheden naar de burger.”*

OJO komt meer impliciet aan bod onder de doelstelling “Excellente en mobiele onderzoekers” waarvan de eerste paragraaf zeer vergelijkbaar is met hogervermelde passage uit het Regeerakkoord 2019-2024. In de beleidsnota 2019-2024 wordt nl. gesteld dat¹⁷:

90% van de doctorandi heeft een loopbaan buiten de universiteit. We bereiden doctorandi dan ook optimaal voor op een carrière buiten de Vlaamse academische wereld. We zetten onze universiteiten aan om de mobiliteit van hun onderzoekers, internationaal, maar ook interdisciplinair en tussen de academische en niet-academische wereld structureel te organiseren en te vergroten. We bekijken waar verschillen in statuten drempels vormen, en trachten deze weg te werken. We bekijken met de universiteiten hoe ze de verschillende vormen van mobiliteit ook kunnen waarderen in de academische carrièrepaden.

Uit onderzoek van ECOOM blijkt dat het mentaal welbevinden van studenten in het hoger onderwijs, inclusief doctoraatsstudenten, onder druk staat. In het actieplan voor jonge onderzoekers en andere kenniswerkers vragen we aandacht voor loopbaanaspecten, het aantrekken en verankeren van buitenlandse toptalenten, de mobiliteit van en naar de

¹⁵ Zie <https://www.vlaanderen.be/publicaties/regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2019-2024>.

¹⁶ Zie https://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/beleidsnota_2019-2024_economie_wetenschapsbeleid_en_innovatie.pdf.

¹⁷ Aandachtspunten die in de context van de evaluatie van OJO van belang kunnen zijn, werden in het citaat onderstreept.

industrie, internationale mobiliteit en interdisciplinariteit, maar ook voor welzijn en stresspreventie. We stimuleren ondernemerschap bij onderzoekers en versterken hun communicatievaardigheden naar de burger. Ook jonge onderzoekers moeten studentondernemer kunnen zijn.

We bouwen waar het van toepassing kan zijn en in overleg met de instellingen een systeem uit van industriële praktijkervaring en innovatiestages voor onderzoekers. De doorstroom van doctoraathouders naar de arbeidsmarkt, zowel academisch als niet-academisch, zullen we monitoren om ons beleid te kunnen bijsturen.

Het aantrekken van buitenlandse topwetenschappers draagt bij tot de kwaliteit van grensverleggend innovatief onderzoek en versterkt de internationale concurrentiepositie van Vlaanderen. In opvolging van het advies van de VARIO ontwerpen we een strategie voor het aantrekken en verankeren van internationaal toptalent¹⁸. Hiermee versterken we onze kennisinstellingen als aantrekkelijke ecosystemen. Ook de goede doorstroming van topwetenschappers naar onze industrie levert een grote meerwaarde op. In dit licht zal ook het Odysseusprogramma van het FWO worden geëvalueerd.

Sinds 2019 worden jaarlijks geen beleidsbrieven meer opgesteld, maar is overgestapt op (jaarlijkse) beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT). Behalve een inhoudelijke en financiële vooruitblik over het komende begrotingsjaar ("BBT begroting(sjaar)") wordt er ook inhoudelijk en financieel teruggeblikt op het afgelopen jaar ("BBT begrotingsuitvoering") en verder zijn er ook begrotingsaanpassingen in de loop van het jaar die aldus worden gerapporteerd ("BBT begrotingsaanpassing").

Inhoudelijke vermeldingen¹⁹ betreffende OJO zijn enkel te vinden in de beleids- en begrotingstoelichting van het begrotingsjaar 2022. Deze vermeldt onder de transversale en horizontale doelstelling "Horizontaal integratie- en gelijke-kansenbeleidsplan" het volgende: "Zo wordt in de regelgeving van de Vlaamse subsidie voor de "Industriële Onderzoeksfondsen (IOF) en interfaceactiviteiten voor de Vlaamse associaties", de subsidie voor de "Bijzondere Onderzoeksfondsen" (BOF) en de subsidie voor de "omkadering van jonge onderzoekers" (OJO) engagement gevraagd voor een gender- en diversiteitsbeleid (zie bespreking structurelementen "algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek" en "valorisatie onderzoeksresultaten"). Daarbij verwachten we dat diversiteit versterkt wordt in drie aspecten van de academische omgeving, nl. in management- en evaluatieraden, in de samenstelling van de onderzoeksgroepen én in de inhoud van het gevoerde onderzoek."

Een andere belangrijke ontwikkeling betreft de Vlaamse Brede Heroverweging (VBH) die in 2021 werd uitgevoerd en die voor wat het beleidsdomein EWI betreft, uiteraard ook betrekking had op allerlei maatregelen met betrekking tot onderzoek en de ondersteuning ervan. Ook OJO werd meegenomen in VBH. Dit project beoogde een grondige uitgavendoorlichting (spending review) en waar relevant een doorlichting van de kostendekkingsgraden binnen de Vlaamse begroting, met als doel de kwaliteit van de publieke financiën te verbeteren op vlak van efficiëntie en effectiviteit. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen ter zake en voor alle beleidsdomeinen zijn publiek beschikbaar²⁰ en specifiek wat het beleidsdomein EWI betreft, is het geheel van het resultaat van

¹⁸ Zie <https://www.vario.be/nl/publicaties/advies-1-internationaal-toptalent-aantrekken-verankeren>.

¹⁹ De BBT's bevatten uiteraard ook budgettaire vermeldingen ter zake, maar deze zijn niet opgenomen in dit plan van aanpak.

²⁰ <https://fin.vlaanderen.be/de-vlaamse-brede-heroverweging-vbh/>

de oefening beschikbaar op de EWI-website²¹. Op basis van de ervaringen met VBH is het de bedoeling om in Vlaanderen op regelmatige basis spending reviews op te zetten.

Belangrijk in deze context zijn ook de ontwikkelingen op EU-niveau die een impact hebben of zullen hebben op OJO. Algemeen valt de “European Research Area Policy Agenda – overview of actions for 2022-2024”²² te vermelden, met daarin aandacht voor actie 3 die betrekking heeft op de hervorming van “Research assessment” en dit van het niveau van de individuele onderzoeker tot op het regionale of nationale niveau, voor actie 4 die betrekking heeft op de loopbaan en mobiliteit van onderzoekers en voor actie 13 “Empower higher education institutions to develop in line with the ERA, and in synergy with the European education area”. In dit verband discussieerden de EU-ministers voor onderzoek op 22 juni jl. over de ondersteuningsmaatregelen voor jonge onderzoekers in crisistijd²³. Andere aandachtspunten zijn de ontwikkelingen op Europees niveau wat betreft de doctoraatsopleiding, en wat betreft het initiatief “Europese Universiteiten”.

Tot slot valt te vermelden dat het Departement EWI in de periode juni-juli 2022 een bevraging heeft laten uitvoeren bij (voormalige) onderzoekers werkzaam in Vlaanderen en/of Brussel²⁴ die onder meer betrekking had op onderzoeksfinanciering en op de onderzoekscarrière. Deze bevraging valt enerzijds te beschouwen als een “systeembevraging” en is vanuit dat oogpunt vergelijkbaar met de onderzoekersbevraging die het departement in 2018 heeft georganiseerd in het kader van de systeemevaluatie onderzoeksfinanciering die toen heeft plaatsgevonden²⁵. Anderzijds is de inhoud van de onderzoekersbevraging 2022 – en dit omwille van de evolutie in de beleidscontext sinds 2018 – anders dan de eerdere bevraging en verder is de onderzoekersbevraging 2022²⁶ ook opgezet ter ondersteuning van een aantal evaluaties die in 2023 moeten plaatsvinden. Het betreft onder meer de evaluatie van OJO.

De resultaten van de onderzoekersbevraging 2022 kunnen worden verdiept via het opzetten van focusgroepen en kunnen ook worden aangewend bij de exploratie van de systeemdimensie van onder meer de evaluatie van OJO²⁷.

3.2.3 Overzicht van de middelen voor OJO in de periode 2018-2022

De subsidies die in het kader van OJO werden toegekend aan de universiteiten met betrekking tot OJO en dit over de periode 2018-2022, bedragen respectievelijk:

- In 2018: 4 miljoen euro.

²¹ <https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/vlaamse-brede-heroverweging-binnen-het-beleidsdomein-ewi-naar-een-integrale-duurzame-vlaamse>

²² Zie https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/documents/ec_rtd_era_policy_agenda_2021.pdf.

²³ Zie <https://era.gv.at/news-items/eu-research-ministers-discuss-support-measures-for-young-researchers-in-times-of-crisis/> en de bijhorende documenten.

²⁴ En dit bij organisaties die vanuit Vlaanderen onderzoeksfinanciering (hebben) ontvangen.

²⁵ Deze bevraging was gekoppeld aan de tevredenheidsbevraging die in 2018 heeft plaatsgevonden naar aanleiding van de evaluatie 2018 van het FWO en was gericht naar alle onderzoekers die in de periode 2012-2017 een aanvraag voor financiering bij het FWO hadden ingediend.

²⁶ Deze bevraging werd aangeboden via een open link die via diverse actoren/partners in het W&I-landschap werd verspreid naar de onderzoekers werkzaam in hun organisatie/instelling. Respondenten konden ook meegeven of ze bereid zijn deel te nemen aan een focusgroep ter verdieping van de enquêteresultaten.

²⁷ De bevraging bevatte een aantal generieke vragen over financieringsinstrumenten voor onderzoek, specifieke vragen over een aantal van deze instrumenten, maar ook aspecten van de onderzoekersloopbaan werden bevraged.

- In 2019 (overgangsjaar omwille van de wijzigingen aan de regelgeving²⁸): 2 miljoen euro.
- In 2020: 5 miljoen euro.
- In 2021: 5,044 miljoen euro (cf. loonindexering zoals voorzien in het OJO-besluit).
- In 2022: 5,084 miljoen euro.

²⁸ Meer specifiek werd overgegaan van een academiejaar naar een kalenderjaar vanaf 01.01.2020.

4 Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten

4.1 Uitgangspunten voor evaluaties

In de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024 wordt in het kader van de doelstelling “een beleid gedreven door feiten en cijfers” het engagement aangegeven om de evaluatie-agenda van het departement nauwgezet uit te voeren. Hierbij wordt gespecificeerd dat de proportionaliteit van de evaluatie-aanpak in functie van de omvang van de betrokken organisaties en budgetten bekeken zal worden met het oog op de efficiënte besteding van tijd en middelen.

Dit engagement werd door de evaluatiecel van het Departement EWI geconcretiseerd in de eigen beleidsplanning voor de periode 2020-2024 en in een visienota inzake de rationalisatie van de evaluaties²⁹.

In deze documenten werden ook een aantal uitgangspunten uitgetekend voor de vanaf 2020 uit te voeren evaluaties. Deze uitgangspunten³⁰ zijn:

1. Alle evaluatiebepalingen uit de regelgeving (dus o.a. het W&I-decreet en het OJO-besluit) moeten aan bod komen.
2. Er wordt gestreefd naar evolutie in de evaluatie (geen “platgetreden paden”).
3. De geplande evaluatie beoogt een goed evenwicht tussen het ex-post- en het ex-antegedeelte ervan. Vanuit die optiek zal er meer dan bij voorgaande evaluaties aandacht besteed worden aan het ex-antelukkig³¹.
4. Een systeembenadering zal ingebracht worden waar mogelijk/nuttig. In eerste instantie wordt uitgegaan van het W&I-systeem en de doelstellingskaders waarin dit is ingebed.

Daarnaast dient elke evaluatie ruimer te worden opgevat dan in de relevante stukken (W&I-decreet, OJO-besluit, enz.) is aangegeven en moet de evaluatie bovendien rekening houden met de beleidsontwikkelingen en de evolutie in de beleidscontext en dit op de verschillende (beleids)niveaus.

Tevens dient rekening te worden gehouden met de Brede Vlaamse Heroverweging (VBH - cf. sectie 3.2.2). Enerzijds zijn dit project en de analyses en rapporten die eruit voortvloeiden van belang als informatiebronnen voor deze evaluatie. Anderzijds dienen de evaluatieresultaten ook input te kunnen leveren voor toekomstige uitgavendoorlichtingen. Het is immers de bedoeling op basis van de ervaringen met VBH in Vlaanderen op regelmatige basis uitgavendoorlichtingen op te zetten.

4.2 Doelstellingen, hoofdlijnen en beoogde resultaten van de evaluatie 2023 van OJO

4.2.1 Doelstellingen

De doelstellingen van (vooral het ex-postluik van) de geplande evaluatie staan vermeld in §1 van artikel 17 van het OJO-besluit (zie ook sectie 2.1), meer bepaald “...*evalueren op welke wijze de begunstigden de subsidie hebben besteed. De evaluatie in het jaar t heeft voor het ex-postgedeelte ervan betrekking op de periode [t-6; t-1]...*” en “*de evaluatie gaat onder meer na of de subsidies effectief en efficiënt zijn ingezet, in welke mate de doelstellingen, vermeld in artikel 10 [van het*

²⁹ Dit betreft interne documenten van het Departement EWI.

³⁰ De eerste twee uitgangspunten waren voordien ook al geldig, maar worden hier ter herinnering hernomen.

³¹ Dit zou het ex-postluik in principe ook lichter moeten maken.

OJO-besluit], zijn gehaald en welke impact de maatregelen hebben (gehad) op de loopbanen van jonge onderzoekers die bij de begunstigden werken.”

In §2 van artikel 17 van het OJO-besluit worden ook de elementen aangegeven die nader dienen te worden onderzocht, waarbij zowel elementen die betrekking hebben op het ex-postluik van de evaluatie als op het ex-anteluik ervan worden genoemd.

De evaluatie van OJO, die in dit plan van aanpak wordt uitgewerkt, heeft betrekking op het instrument zoals gedefinieerd in de regelgeving, maar ook op de ondersteuning (bv. in termen van personeel en middelen) die ten behoeve van het instrument wordt ingezet. Verder blijkt duidelijk uit de regelgeving dat de geplande evaluatie zowel vanuit het oogpunt van de universiteiten zelf als vanuit beleids oogpunt moet worden opgezet. Wat dit laatste betreft, komt dan ook het systeem perspectief in beeld (zie hierna).

In onderhavig plan van aanpak is de geplande evaluatie uitgewerkt minstens rekening houdend met wat hierboven is vermeld, maar verder komen nog andere elementen aan bod.

Zoals verder aangegeven in sectie 4.1, is het ook de bedoeling om evolutie in de evaluatie te brengen. Dit geldt ook voor de evaluatie van OJO die in 2018 een eerste keer werd geëvalueerd. In 2018 vond parallel hieraan ook een systeemevaluatie met betrekking tot onderzoeksfinanciering plaats die van belang is in deze context, aangezien hierin ook aandacht werd besteed aan onderzoekscarrières. Aandachtspunt in de evaluatie van OJO zijn uiteraard de wijzigingen in de regelgeving betreffende dit instrument en de (evoluerende) beleidscontext, met inbegrip van de beleidsontwikkelingen op de opeenvolgende beleidsniveaus (cf. systeemblik). Verder zijn het vooral de Doctoral Schools (DS) die betrokken zijn bij de lokale implementatie van OJO en die ook onder meer met betrekking tot OJO onderling overleggen in de schoot van de VLIR-werkgroep DS. De Doctoral Schools treden in deze context dan ook op als vertegenwoordigers van de “begunstigden” genoemd in het OJO-besluit. Deze praktische implementatie vormt dan ook een aspect van de geplande evaluatie. Een specifieke aanpak voor de evaluatie 2023 van OJO is dan ook aangewezen, die minstens een terugblik op de vorige evaluatie van 2018 inhoudt.

4.2.2 Evaluatiedimensies

De geplande evaluaties worden opgezet vanuit meerdere dimensies:

- Ex post en ex ante.
- Intern (vanuit het oogpunt van het evaluatievoorwerp zelf) en extern (vanuit het oogpunt en/of in relatie tot de doelgroepen/stakeholders/andere actoren, met onder meer de Vlaamse beleidsmakers als belangrijke stakeholder).
- Specifiek (per universiteit/begunstigde) en generiek (zowel op het niveau van de universiteiten zelf (individueel en gemeenschappelijk) als op het (Vlaamse) beleidsniveau). Uit de regelgeving volgt impliciet dat de evaluatie van OJO zowel een generiek luik als een specifiek luik omvat. Het generiek luik heeft vooral betrekking op het beleidskader, de regelgeving en andere generieke aspecten van OJO (zoals aspecten die de individuele begunstigden overstijgen, bv. de gezamenlijke visie en de samenwerkingsverbanden die moeten worden ontwikkeld en de middelen die hieraan moeten worden besteed), terwijl het specifiek luik betrekking heeft op elk van de begunstigden afzonderlijk.
- Op zich en vanuit het systeem perspectief. Dit laatste betekent onder meer rekening houdend met andere actoren/instrumenten (onder meer betreffende wetenschappelijk onderzoek, ondersteuning van onderzoek) en dit op verschillende beleidsniveaus en hun

doelstellingenkaders (in eerste instantie het Wetenschaps- en Innovatiebeleid (hierna genoemd het W&I-beleidskader) en de hieraan verbonden beleidsdoelstellingen en vervolgens – waar relevant – van de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen waarin het W&I-beleidskader is ingebed³²).

- Regionaal, nationaal en internationaal (in het bijzonder het EU-niveau).

Deze evaluatiedimensies moeten doorheen het geheel van de evaluatie aan bod komen, maar worden niet altijd expliciet vermeld.

4.2.3 Hoofdpijnen van de evaluatie

Zoals in sectie 4.2.1 al werd verduidelijkt, zal de evaluatie van 2023 van OJO ruimer worden opgevat dan wat strikt in de regelgeving is aangegeven en zal deze evaluatie zich zowel op het verleden als op de toekomst richten, waarbij een goed evenwicht tussen beide delen zal worden nagestreefd. Hieronder worden de hoofdpijnen/aandachtspunten voor deze beide onderdelen van de geplande evaluatie weergegeven.

4.2.3.1 Ex-postevaluatie

Bij de ex-postbeoordeling ligt de nadruk op de (eigen en gemeenschappelijke) strategie (van de universiteiten) en de realisatie ervan (onder meer in termen van activiteiten) en dit zowel specifiek als generiek. Hierbij komen zowel de werking, de aansturing en governance en organisatorische aspecten aan bod, terwijl bij de beoordeling van de activiteiten de nadruk eerder zal liggen op de behaalde resultaten, de effecten en impact (en dit – voor zover van toepassing - wetenschappelijk, technologisch, economisch, maatschappelijk en beleidsmatig), de samenwerking en synergiën met andere partijen, kwaliteit van het geleverde werk, interactie met stakeholders/doelgroepen/andere actoren, enz.

Dit deel van de evaluatie dat in hoofdzaak gericht is op de periode 2017³³/2018-2022/2023 moet behalve de reguliere elementen zoals vermeld in sectie 2.1 ook volgende elementen omvatten:

- Evolutie ten opzichte van de voorgaande evaluatie (2018) van OJO (o.m. in termen van strategie en beleid, werking en genomen maatregelen, organisatie, personeelsbeleid en -inzet, onderlinge samenwerking, rapportering, enz. en dit onder meer uitgaande van de conclusies en aanbevelingen van de vorige evaluatie), zowel generiek als specifiek.
- Impact/gevolgen voor de begunstigden van de wijzigingen aan de regelgeving die in 2019 (en later) werden doorgevoerd en van de evoluerende beleidscontext.
- Impact en gevolgen van diezelfde wijzigingen aan de regelgeving voor de beleidsvorming en de eigenlijke werking van en organisatie ten aanzien van OJO, voor de verdeling van de subsidies, enz. en dit vanuit beleids- en administratief oogpunt.
- Resultaten en impact met betrekking tot OJO, met in het bijzonder aandacht voor kwalitatieve elementen, zoals tevredenheid van deelnemers aan activiteiten, betrokkenheid toekomstige werkgevers, de voorziene en gerealiseerde (bv. wetenschappelijke,

³² Hiermee worden achtereenvolgens bedoeld: het EWI-beleidskader voor wat het W&I-beleid betreft, het Vlaamse beleid(skader), Vizier 20230, Visie 2050, federaal beleidskader (indien van toepassing), EU-kader en -beleid en internationaal beleidskader.

³³ Voor een evaluatie in het jaar t, specificeert het OJO-besluit dat de ex-postevaluatie betrekking moet hebben op de periode [t-6;t-1], met andere woorden de periode 2017-2022. Gelet op de vijfjaarlijkse cyclus die ook in het OJO-besluit is ingebouwd, wordt in deze context de periode vanaf 2018 als uitgangspunt genomen voor het ex-postluik van de evaluatie van OJO.

technologische, economische, maatschappelijke en beleidsmatige) impact van de maatregelen, enz.

- Rol en positie van OJO en de hieraan verbonden subsidies ten opzichte van het eigen onderzoeksbeleid, van andere (Vlaamse) instrumenten/kanalen voor onderzoeksfinanciering die gerelateerd zijn aan het onderzoeksbeleid en de onderzoeksloopbaan (zoals de BOF), van het (eigen en Vlaamse) wetenschapscommunicatiebeleid, enz.
- Werking en governance, met onder meer aandacht voor:
 - Strategiebepaling en realisatie van de doelstellingen;
 - Personeelsplanning en -inzet (met aandacht voor aspecten als gender en diversiteit);
 - Gender en diversiteitsaspecten bij het opzetten van activiteiten;
 - Dienstverlening ten aanzien van de doelgroepen en belanghebbenden, samenwerking met andere entiteiten (waaronder intern zoals de expertisecellen wetenschapscommunicatie), partners, enz. en dit ten behoeve van de realisatie van de doelstellingen;
 - Onderlinge samenwerking/afstemming met en complementariteit tussen de begunstigden onderling met betrekking tot OJO;
 - Financiële aspecten, waaronder de aanwending van de middelen en dit onder meer in functie van efficiëntie en effectiviteit;
 - Rapporteringsverplichtingen (algemeen en via het sjabloon).
- Inpassing in en bijdragen aan de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen (W&I, EWI, Vlaams beleid, Visie 2050, Vizier 2030, EU-beleid, internationaal) – systeemblik.

4.2.3.2 *Ex-ante-evaluatie*

Het ex-antelook van deze evaluatie is even belangrijk als het ex-postlook ervan evaluatie en heeft minstens betrekking op de periode 2024-2028³⁴. Dit luik van de evaluatie beoogt een maximaal leereffect voor alle betrokken partijen³⁵ en zal onder meer gebaseerd zijn op een SWOT-analyse betrokken op het ex-postlook van de evaluatie en zal verder ook onder meer steunen op de toekomstplannen van de begunstigden (cf. het ex-antelook van de zelfevaluatie die de begunstigden conform het OJO-besluit als onderdeel van deze evaluatie moeten opstellen en dat minstens een eigen ontwerp van strategisch plan/beleidsplan moet omvatten, maar ook een gezamenlijke visie moet omvatten) en van de Vlaamse overheid. Tevens dient dit luik van de evaluatie ook gekaderd te worden in de opeenvolgende (beleids)systemen en hun doelstellingenkaders.

Dit luik van de evaluatie heeft onder meer aandacht voor (en dit telkens zowel vanuit het oogpunt van het evaluatievoorwerp/de evaluatievoorwerpen zelf als vanuit beleidsoogpunt):

- Inzetten op beter/efficiënt/effectief gebruik van de middelen ten behoeve van het beleid.
- Inhoudelijke werking van de begunstigden ten aanzien van OJO in functie van opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen, met aandacht voor:

³⁴ Volgens het OJO-besluit op de periode [t/t+1;t+6] voor een evaluatie die wordt uitgevoerd in het jaar t, dus op een periode van 6 jaar. Gelet op de vijfjaarlijkse cyclus die ook in het OJO-besluit is ingebouwd, wordt in deze context de periode 2023/2024-2028 als uitgangspunt genomen.

³⁵ De universiteiten/associaties zelf, maar ook de Vlaamse overheid in het algemeen en het beleidsdomeinen EWI en haar beleidsmakers in het bijzonder.

- Strategiebepaling, met als aandachtspunten onder meer de uitwerking van de doelstellingen vermeld in het OJO-besluit, de dienstverlening, onderlinge samenwerking, betrokkenheid van andere actoren, enz.
- Beoogde resultaten en impact (onder meer “paden naar maatschappelijke impact”, maar ook wetenschappelijk en economisch).
- Toekomstige governance en aansturing (i.h.b. onderlinge afstemming, samenwerking, externe opvolging (o.m. rapportering, met ook kwalitatieve indicatoren en impactindicatoren, enz.)).
- Toekomstige positionering van OJO en dit onder meer in relatie tot andere (Vlaamse) instrumenten/instellingen/financieringsbronnen, enz.
- Toekomstige inpassing in en bijdragen aan de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen (W&I, EWI, Vlaams beleid, Visie 2050, Vizier 2030, EU-beleid, internationaal) – systeemblik.

4.2.4 Beoogde resultaten van de evaluatie

Als resultaten van de evaluatie worden minstens verwacht:

1. Analyse en beoordeling van (minstens) de periode 2018 tot op vandaag in termen van:
 - a) De mate waarin en de wijze waarop de begunstigden de vooropgestelde doelstellingen en de strategische plannen (in de periode 2018/2019-2022/2023) hebben gehaald of hebben uitgevoerd of dit zullen doen tegen het einde van 2023.
 - b) De mate waarin en de wijze waarop de regelgeving werd toegepast (o.m. vertaald werd in de eigen strategische planning) en de mate waarin en de wijze waarop de middelen werden aangewend voor de realisatie van de doelstellingen vermeld in betreffende regelgeving.
 - c) De werking en governance t.a.v. OJO (zowel intern als extern), met bijzondere aandacht voor de eigenlijke werking en organisatie (o.m. de rol van de DS), de strategievorming, de inzet van de beschikbare middelen, gender- en diversiteitsaspecten, de betrokkenheid van andere actoren/partners, de rapportering (onder meer op basis van het sjabloon), de dienstverlening voor en de samenwerking met de doelgroepen, werkgevers(organisaties), enz.
 - d) De rol, positie en meerwaarde van OJO in het ruime beleidskader en t.a.v. andere (Vlaamse) instrumenten/kanalen voor onderzoeksfinanciering die gerelateerd zijn aan onderzoeksbeleid en de onderzoeksloopbaan (zoals de BOF), t.a.v. het (eigen en Vlaamse) wetenschapscommunicatiebeleid, enz.
 - e) De impact/gevolgen van de wijzigingen aan de regelgeving sinds 2019 en van de evoluerende beleidscontext op alle vlakken.
 - f) De prestaties, resultaten en impact van OJO (onder meer OJO-maatregelen, -middelen, -activiteiten, enz.) en dit op verschillende vlakken (wetenschappelijk, technologisch, economisch, maatschappelijk en beleidsmatig, met bijzondere aandacht voor tevredenheid van de doelgroep, de betrokkenheid van werkgevers(organisaties)) en verder zowel lokaal, regionaal als internationaal.
 - g) Onderlinge samenwerking/afstemming met en complementariteit tussen de begunstigden onderling met betrekking tot OJO in het algemeen en wat betreft het samenwerken met minimaal twee andere universiteiten in het bijzonder (cf. artikel 12, 4° van het OJO-besluit).

- h) De evolutie (o.m. in termen van werking, organisatie, personeelsbeleid en -inzet, enz.) die (de begunstigden met betrekking tot) OJO sinds de vorige evaluatie (hebben) heeft doorgemaakt en in het bijzonder de wijze waarop rekening werd gehouden met de conclusies en aanbevelingen van de vorige evaluatie (generiek en specifiek).
 - i) Systeemblik: inpassing in en bijdrage tot de doelstellingenkaders op verschillende niveaus (Vlaamse W&I-beleid, EWI-beleid, Vlaams beleid, Visie 2050 en Vizier 2030, federaal beleidskader (indien van toepassing), EU-kader en -beleid en internationaal beleidskader).
2. Analyse en beoordeling ten aanzien van minstens de periode 2024-2028 en dit wat betreft:
- a) De toekomstplannen van de begunstigden zowel specifiek als generiek met betrekking tot OJO in termen van:
 - i. Doelstellingen, ambities en prestaties.
 - ii. (Wetenschappelijke, technologische, economische, maatschappelijke en beleidsmatige) ambities en vooropgestelde paden naar impact.
 - iii. Toekomstige werking, aansturing en opvolging.
 - iv. Financiële implicaties.
 - b) Toekomstplannen van de universiteiten/associaties (generiek en specifiek) versus de Vlaamse beleidsambities voor de toekomst.
 - c) Toekomstige rol, positie en meerwaarde van OJO en de hieraan verbonden subsidies ten opzichte van het eigen onderzoeksbeleid, van andere (Vlaamse) instrumenten/kanalen voor onderzoeksfinanciering die gerelateerd zijn aan het onderzoeksbeleid en de onderzoeksloopbaan (zoals de BOF), van het (eigen en Vlaamse) wetenschapscommunicatiebeleid, enz.
 - d) De (wijziging/actualisatie van de) regelgeving;
 - e) Systeemblik: toekomstige inpassing in en bijdrage tot de doelstellingenkaders op verschillende niveaus (Vlaamse W&I-beleid, EWI-beleid, Vlaams beleid, Visie 2050 en Vizier 2030, federaal beleidskader (indien van toepassing), EU-kader en -beleid en internationaal beleidskader).
3. Conclusies en aanbevelingen.

De evaluatie 2023 van OJO moet leiden tot een eindrapportering waarin conclusies en aanbevelingen betreffende de toekomst zijn opgenomen en de resultaten van deze evaluatie zullen meegenomen worden bij de toekomstige beleidsvorming (op de onderscheiden niveaus) wat betreft OJO.

5 Krijtlijnen en draagwijdte van de evaluatie

5.1 Inhoudelijk en tijds kader

De evaluatie 2023 van OJO moet – zoals ook blijkt uit hoofdstuk 4 hierboven – ruimer worden opgevat dan wat strikt genomen is aangegeven in de relevante regelgeving (W&I-decreet, OJO-besluit, enz.) en bovendien moet de evaluatie rekening houden met de beleidsontwikkelingen en de evolutie in de beleidscontext en dit op verschillende (beleids)niveaus.

De inhoudelijke elementen van de evaluatie van OJO werden in grote lijnen opgesomd in de doelstellingen en de verwachte resultaten ervan die in sectie 4.2 werden geschetst en worden verder verduidelijkt in hoofdstuk 6.

Het geheel van de evaluatie dient uiterlijk tegen 30 juni 2023 te zijn voltooid.

5.2 Input van (de vertegenwoordigers van) de evaluatievoorwerpen

De evaluatie zal onder meer gebruik maken van de zelfevaluaties opgesteld door de betrokken begunstigden, die telkens zullen bestaan uit een ex-postluik en een ex-anteluik, maar ook een generiek en specifiek luik zullen omvatten. Het generieke deel heeft betrekking op de elementen die de individuele begunstigden overstijgen (cf. onder meer gezamenlijke visie op (en aanpak van) de eigenlijke samenwerking), terwijl in het specifieke luik de accenten eigen aan de begunstigde in kwestie aan bod kunnen komen.

Deze zelfevaluatie(s) kunnen opgesteld worden op basis van een richtlijn/leidraad aangereikt door (de evaluatiecel van) het Departement EWI. Deze richtlijn/leidraad omvat een aantal hoofdthema's die betrekking hebben op het verleden en op de toekomst en wordt in detail weergegeven als Bijlage 1.

Er werd met de begunstigden afgesproken dat de verwachte zelfevaluatie zal opgeleverd worden conform de voorziene timing. Deze timing wordt weergegeven in sectie 7.2.5.

Verder dient bij zowel bij de uitvoering van de evaluatie van OJO als bij het opstellen van de verwachte zelfevaluatie(s) ook telkens de systeemdimensie in rekening te worden gebracht (cf. ook secties 4.2.2, 4.2.3 en 4.2.4).

6 Evaluatieluiken

Rekening houdend met de hogervermelde doelstellingen en beoogde resultaten van de evaluaties (zie hoofdstuk 4), dient de evaluatie van OJO minstens te bestaan uit onderstaande evaluatieluiken. De gekozen evaluatieonderwerpen (per luik) zijn niet altijd even strikt van elkaar te scheiden. Overlappendingen tussen de luiken zijn dan ook niet uitgesloten.

Verder heeft de evaluatie ook betrekking op de ondersteunende diensten ten behoeve van OJO en in de eerste plaats op de Doctoral Schools. Tevens is het belangrijk om er rekening mee te houden dat de evaluatie vanuit verschillende invalshoeken en niveaus (minstens het niveau van de universiteit/associatie, het niveau van het samenwerkingsverband universiteiten/associaties en het niveau van het Vlaams beleid) dient te worden bekeken en dan wordt ook opgezet vanuit de evaluatiedimensies die in sectie 4.2.2 werden onderscheiden.

Behalve de ex-post- en ex-antedimensies die expliciet worden weergegeven in de afzonderlijke onderdelen van de evaluatie (zie de delen hierna), lopen de genoemde dimensies doorheen alle onderscheiden evaluatieluiken en worden ze enkel geëxpliciteerd waar nuttig en relevant.

Verder is het ook de bedoeling dat de evaluatie voldoende aandacht heeft voor de vorige evaluaties (nl. de evaluatie 2018 van OJO én de systeemevaluatie onderzoeksfinanciering van 2018), de mate waarin en op welke wijze rekening werd gehouden met de conclusies en aanbevelingen uit deze evaluaties (en dit zowel door de beleidsmakers als door de universiteiten/associaties) en waarom (niet), wat daaruit werd geleerd en geïmplementeerd en waarom (niet) en de evolutie die sinds het afronden van deze evaluaties kan worden vastgesteld. Dit aspect wordt in de evaluatieluiken die hierna worden uitgewerkt ook niet expliciet vermeld, maar dient wel te worden meegenomen bij de uitvoering ervan.

Tot slot dient bij de uitvoering van de evaluatie ook aandacht te zijn voor “aanpalende evaluaties”, zoals bijvoorbeeld van andere financieringsinstrumenten (BOF, FWO, enz.) als element van de systeemdimensie die in de evaluatie van OJO moet worden meegenomen.

6.1 Ex-postluik van de evaluatie van OJO

6.1.1 *Evaluatie van de beleidsplanning en -realisatie/Rol, positie en meerwaarde van OJO*

Om de eigen missie, doelstellingen en activiteiten in het kader van OJO en de OJO-middelen - en dit rekening houdend met de geldende regelgeving – vorm te geven, hebben de begunstigden strategische plannen en een gemeenschappelijke visie op samenwerking opgesteld voor de periode 2019-2023. Deze plannen en visie werden goedgekeurd door de bevoegde minister en dienden gebaseerd te zijn op (de toepassing van) de regelgeving (W&-decreet, OJO-besluit).

Zowel de strategische beleidsplanning van de begunstigden met betrekking tot OJO evenals de gemeenschappelijke visie op de samenwerking in dit verband, als de uitvoering, eventuele bijstelling(en) en de realisatie ervan dienen in dit deel van de evaluatie geanalyseerd en beoordeeld te worden (interne blik) en dit rekening houdend met onder meer de evoluties in de beleidscontext. Dit alles dient ook te worden uitgewerkt tegen de achtergrond van de beleidscontext en het systeem/de systemen waarin de universiteiten/associaties waren en zijn ingebed. Hierbij wordt trapsgewijs uitgegaan van het Vlaamse W&-systeem (en -beleid(splannen) en de geldende regelgeving) met zijn actoren, instrumenten, programma's³⁶ en doelstellingenkaders, het EWI-

³⁶ Onder meer maar niet alleen ten opzichte van andere instrumenten en/of programma's en/of instellingen of structuren gericht op onderzoek(sfinanciering) en op onderzoeksluipbanen.

beleid, het Vlaamse beleid en de hierbij horende actoren, instrumenten en doelstellingenkaders (cf. Visie 2050, Vizioer 2030 en het Regional Innovation Scoreboard (RIS)), het EU-beleid en -doelstellingen en de globale doelstellingen (o.a. de SDG's). Er wordt met andere woorden ook verwacht dat voor de beschouwde periode wordt nagegaan in welke mate de vooropgestelde strategieën en de hieraan verbonden strategische doelstellingen pasten in en hebben bijgedragen tot de doelstellingen van de eerder vermelde (beleids)niveaus (externe blik of OJO zoals opgezet door de universiteiten/associaties binnen de vermelde systemen) en dit in relatie tot de andere relevante actoren en instrumenten binnen deze niveaus. Specifieke aandacht dient hierbij ook te worden besteed aan het samenwerkingsverband van de universiteiten/associaties wat betreft OJO (onderlinge samenwerking).

Andere aandachtspunten wat betreft de analyse en beoordeling van de beleidsplanning en -realisatie zijn onder meer de eigenlijke operationalisering of implementatie, het voeren van een coherent personeels- en diversiteitsbeleid (onder meer in relatie tot het globale eigen onderzoeks-, personeels- en diversiteitsbeleid), de beleidsvoering op het vlak van wetenschapscommunicatie (met in het bijzonder de relatie/samenwerking met de expertisecellen), enz. Verwacht wordt dat ook deze aspecten worden geanalyseerd en beoordeeld, evenals de rol en bijdrage van diverse actoren/organen (waaronder de DS) aan de strategiebepaling/beleidsvorming en -realisatie, de eventuele wisselwerking tussen deze, dit alles met het oog op het optimaliseren van de werking, de resultaten en de impact.

Specifieke aandacht dient ook te gaan naar de doelstellingen die betrekking hebben op de realisatie van maatschappelijke impact, waarbij dit laatste ruimer dan enkel (activiteiten betreffende) wetenschapscommunicatie dient te worden geïnterpreteerd.

Behalve een analyse en beoordeling van de bijdragen die de universiteiten/associaties via OJO hebben geleverd aan de realisatie van de (evoluerende) beleidsdoelstellingen (Vlaams/ruimer), dient ook te worden onderzocht in welke mate en hoe zowel de doelstellingen met betrekking tot OJO zoals neergelegd in de regelgeving als de eigen beleidsdoelstellingen ter zake werden gerealiseerd of verwacht mag worden dat deze gerealiseerd zullen worden tegen het eind van 2023 en eventueel waarom (niet).

Specifiek aandachtspunt in dit evaluatielook is de impact van de wijzigingen aan de regelgeving die vanaf 2019 werden doorgevoerd op zowel de beleidsplanning als -realisatie van de universiteiten/associaties wat betreft OJO als op de andere elementen vermeld in dit look.

In dit onderdeel kunnen vanuit de analyse en beoordeling van de beleidsplanning en -realisatie ook de rol, positie en meerwaarde van OJO bepaald worden en dit zowel binnen de universiteiten/associaties zelf, over de universiteiten/associaties heen als ruimer. Dit laatste wordt minstens zowel uitgewerkt binnen de evoluerende beleidscontext als voor de opeenvolgende systemen, en dit in termen van (de bijdrage tot de) realisatie van de doelstellingen en ten aanzien van andere relevante actoren en instrumenten in deze systemen. Hierbij dienen de rol, positie en meerwaarde van het instrument en de ondersteunende activiteiten en diensten ook gekaderd (en geanalyseerd en beoordeeld) te worden ten opzichte van andere instrumenten en/of programma's en/of ten opzichte van instellingen of structuren die in het Vlaamse W&I-systeem, om onder meer die rol, positie en meerwaarde te verduidelijken.

Binnen deze systemen dienen verder zowel de onderlinge samenwerking en afstemming/complementariteit, evenals de samenwerking en/of afstemming met en de

complementariteit t.a.v. andere actoren, met de beleidsactoren (Vlaams/ruimer), enz. te worden geanalyseerd en beoordeeld. Aandachtspunt hierbij is onder meer de samenwerking van de begunstigen onderling met betrekking tot OJO in het algemeen en wat telkens betreft het samenwerken met twee andere universiteiten in het bijzonder (cf. artikel 12, 4° van het OJO-besluit). Andere aandachtspunten in dit verband zijn de relaties met en de acties t.a.v. de doelgroepen, de relaties met stakeholders (afstemming, synergie, complementariteit) en in het bijzonder met de Vlaamse beleidsactoren. De vastgestelde meerwaarde ten aanzien van doelgroepen en belanghebbenden kan in dit luik verder onderzocht en beoordeeld worden, waarbij bijzondere aandacht dient te gaan naar de Vlaamse overheid als belanghebbende. Een specifiek aandachtspunt betreft de relatie/samenwerking met de expertisecellen wetenschapscommunicatie en de inbedding in het beleidsplan Wetenschapscommunicatie (onder meer met het oog op de realisatie van de doelstellingen. Verder dienen ook de regionale, nationale en internationale samenwerkingen in kaart te worden gebracht en wordt verwacht dat op een hoger aggregatieniveau ook de rol, positie en meerwaarde van OJO in de Europese en internationale beleidscontext worden geanalyseerd en beoordeeld, waarbij bovenstaande aspecten/elementen – en dit waar nuttig en relevant – aan bod moeten komen.

Behalve een inhoudelijke analyse en beoordeling (cf. supra), dient ook een financiële analyse en beoordeling te worden uitgevoerd en dit op een hoog aggregatieniveau wat betreft de middelen die in de afgelopen periode ingezet konden worden voor de werking en voor de realisatie van de doelstellingen. Deze analyse en beoordeling dient te worden uitgevoerd onder meer in termen van efficiëntie en effectiviteit, maar ook in termen van zowel eigen middelen, middelen afkomstig van de Vlaamse overheid (basissubsidie) als andere middelen (bv. EU-middelen) en hoe deze werden ingezet voor personeel (personeelsplan en o.m. in termen van gender en diversiteit). Aspecten als (eventuele) hefboomwerking van de toegekende subsidies kunnen ook in dit onderdeel geanalyseerd en beoordeeld worden. Verder dient ook aandacht te worden besteed aan de verdeling van de middelen over de verschillende bestedingscategorieën (onder meer voorzien in de regelgeving) en dit rekening houdend met de minimale inzet (van de middelen over bepaalde bestedingscategorieën) die hierbij wordt verwacht.

Een vergelijking met de voorgaande (beheers)periode (2014-2018) en met de voorgaande evaluatie(s) wordt ook verwacht voor alle elementen vermeld in dit luik en dit rekening houdend met onder meer de wijzigingen in de relevante regelgeving, de evolutie in de beleidscontext, enz. Waar nuttig en relevant wordt een vergelijking met vergelijkbare buitenlandse initiatieven verwacht.

6.1.2 Evaluatie van de werking, aansturing en governance met betrekking tot OJO

De werking, aansturing en governance ten aanzien van OJO worden voor een deel bepaald door de regelgeving (W&I-decreet, OJO-besluit). Het betreft onder meer de verplichtingen wat betreft de doelstellingen voor en de wijze van de aanwending van de toegekende subsidies, de bepalingen met betrekking tot de strategische planning, enz. Binnen de vastgelegde contouren staan de universiteiten/associaties zelf in voor de inrichting van de OJO-werking en spelen de Doctoral Schools (DS) en de VLIR-werkgroep DS hierin een belangrijke rol.

In dit onderdeel is het dan ook de bedoeling dat de werking, aansturing en governance ten aanzien van de OJO over de afgelopen periode worden onderzocht en beoordeeld en dit in het licht van zowel de strategische beleidsplanning als de evoluerende beleidscontext (cf. (wijzigingen)

regelgeving, enz.). Hierbij kan en moet ook een onderscheid gemaakt worden tussen het interne en het externe perspectief op de werking, aansturing en governance ten aanzien van OJO.

De analyses en beoordeling die in dit onderdeel worden verwacht, hebben onder meer betrekking op de organisatie, de beleidsvoering (o.m. personeelsbeleid, financieel beleid, communicatiebeleid, enz.), de eigenlijke werking en aansturing, enz. ten aanzien van OJO en dit zowel vanuit een intern als een extern perspectief.

Het interne perspectief heeft in hoofdzaak betrekking op de wijze waarop de universiteiten/associaties zich intern organiseren (rekening houdend met de bepalingen van de regelgeving) met het oog op zowel een optimale werking, aansturing en governance als de realisatie van de strategische doelstellingen (interne doorvertaling, streefwaarden en realisaties, interne werking, enz.), met bijzondere aandacht voor de impact van de gewijzigde regelgeving en van de evoluerende beleidscontext (bv. voor de verdeling van de subsidies, enz. en dit vanuit beleids- en administratief oogpunt) hierop.

Andere aspecten die binnen dit interne perspectief onderzocht en beoordeeld dienen te worden, zijn kwaliteitsbewaking, aandacht voor de invulling van diversiteit en genderspecten, duurzaamheid, het aanmoedigen van ondernemerschap, de innovatieve doctoraatstraining (cf. art. 11 van het OJO-besluit), interne samenwerking en verantwoording, enz.

Het externe perspectief heeft eerder betrekking op de werking, aansturing en governance ten aanzien van OJO en dit onder meer vanuit (het Vlaams) beleids oogpunt. Met dit laatste wordt vooral de inbedding in en afstemming van de specifieke en generieke doelstellingen van de universiteiten/associaties ten aanzien van de OJO op de Vlaamse beleidsdoelstellingen bedoeld en de wijze waarop dit en de realisatie van deze doelstellingen wordt opgevolgd. Vanuit het oogpunt van de bevoegde minister/het Departement EWI als subsidieverstrekker, is de werking, governance en aansturing geregeld in de regelgeving en heeft onder meer betrekking op de rapportering en verantwoording (algemeen en bij wijze van de gestandaardiseerde rapporteringssjablonen) die samen gebruikt worden voor de jaarlijkse opvolging door het Departement EWI. Die opvolging heeft zowel betrekking op de individuele rapportering (per universiteit) als op de gezamenlijke verantwoording (over de samenwerking (inhoudelijk en financieel)). Vanuit dat oogpunt wordt verwacht dat zowel de regelgeving geanalyseerd en beoordeeld wordt als de opvolging door het Departement EWI over de afgelopen periode. Daarnaast zijn er aspecten in de werking, governance en aansturing die beïnvloed worden door andere (beleids)actoren en/of beleidsacties en die in dit onderdeel aan bod kunnen komen (en dit ten aanzien van de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen).

Een ander aspect van de werking, aansturing en governance ten aanzien van OJO, is de financiering ervan. De analyses en beoordelingen die in dit verband worden verwacht, worden in sectie 6.1.1 al toegelicht, maar dienen ook te worden afgestemd op de elementen vermeld in dit luik van de evaluatie.

Binnen dit thema kan ook de wijze waarop de middelen voor OJO thans over de universiteiten/associaties worden verdeeld, worden bekeken met het oog op zowel de beperkingen die het verdelingsmechanisme mogelijk inhoudt, als de mogelijkheden die ze inherent heeft/biedt.

Tot slot dient ook de systeemdimensie bij de analyse en beoordeling van de werking, aansturing en governance te worden meegenomen, met bijzondere aandacht voor het Europese kader met betrekking tot de ondersteuning van jonge onderzoekers, hun loopbanen en mobiliteit.

Een vergelijking met de voorgaande (beheers)periode (2014-2018) en met de voorgaande evaluatie(s) wordt ook verwacht voor alle elementen vermeld in dit luik en dit rekening houdend met onder meer de wijzingen in de relevante regelgeving, de evolutie in de beleidscontext, enz. Waar nuttig en relevant wordt een vergelijking met vergelijkbare buitenlandse initiatieven verwacht.

6.1.3 Evaluatie van de resultaten, prestaties en impact met betrekking tot OJO

In dit onderdeel wordt een analyse en beoordeling verwacht van de (wetenschappelijke, economische, maatschappelijke en beleidsmatige en dit waar van toepassing, maar ook op andere vlakken) resultaten, prestaties en impact die met betrekking tot OJO in de voorbije periode werden gerealiseerd of nog gerealiseerd zullen worden tegen eind 2023. Dit betreft minstens de toepassing van het OJO-besluit en de output en de resultaten op het vlak van maatschappelijke valorisatie (tevredenheid doelgroepen, relaties met werkgevers(organisaties), enz.).

Dit onderdeel van de evaluatie dient dan ook de resultaten te analyseren en te beoordelen. Hierbij is het niet de bedoeling om enkel in te gaan op de meer kwantitatieve resultaten (zoals bv. de resultaten behaald op de KPI's), maar vooral op de kwalitatieve realisaties en impact (bv. resultaten en impact van de medewerking van de industriële sector en toekomstige werkgevers(organisaties) aan bepaalde activiteiten, het aantrekken van geïnteresseerden van andere instellingen dan de universiteiten zelf, het profiel van de deelnemers, de tevredenheid van de deelnemers, de mobiliteit van de onderzoekers). Specifiek wordt een analyse en beoordeling verwacht van de resultaten die de middelen hebben opgeleverd en dit zowel voor de deelnemers zelf als binnen de bredere (internationale) onderzoekscontext. Er wordt eveneens een analyse en beoordeling verwacht van de mogelijkheden die de middelen teweeggebracht hebben wat betreft het opzetten en (verder) uitbouwen van (bestaande) samenwerkingsverbanden (in Vlaanderen en daarbuiten). De analyse en beoordeling van de resultaten en van de impact dient uitgevoerd te worden vanuit het perspectief van de verschillende externe en interne doelgroepen. De resultaten die ten aanzien van deze doelgroepen werden bereikt, dienen geanalyseerd en beoordeeld te worden, net als hun mate van tevredenheid.

Ten aanzien van de impact wordt verder verwacht dat de analyse en beoordeling minstens betrekking heeft op de periode vanaf 2018, maar waar mogelijk ook ruimer om de langetermijnimpact in kaart te brengen, en dat ook een vergelijking met de voorgaande periode wordt gemaakt (cf. infra).

Ook dienen de bekomen resultaten, prestaties en impact vanuit een systeemperspectief te worden geanalyseerd en beoordeeld en meer bepaald aan welke beleidskaders en hun doelstellingen via OJO in het algemeen en via OJO-acties werd bijgedragen. Hierbij wordt trapsgewijs uitgegaan van het W&I-beleid, het EWI-beleid, het globale Vlaams beleid (incl. Visie 2050 en Vizier 2030) en het EU-beleid en ruimer (indien van toepassing). Specifieke aandachtspunten hierbij zijn de ontwikkelingen op Europees niveau wat betreft de doctoraatsopleiding, de beoordeling van onderzoek(ers) en wat betreft het initiatief "Europese Universiteiten".

Een vergelijking met de voorgaande (beheers)periode (2014-2018) en met de voorgaande evaluatie(s) wordt ook verwacht voor alle elementen vermeld in dit luik en dit rekening houdend met onder meer de wijzingen in de relevante regelgeving, de evolutie in de beleidscontext, enz. Waar nuttig en relevant wordt een vergelijking met vergelijkbare buitenlandse initiatieven verwacht.

6.1.4 SWOT-analyse

Op basis van de voorgaande luiken en rekening houdend met de onderscheiden evaluatiedimensies (cf. sectie 4.2.2), wordt verwacht dat er een SWOT-analyse wordt opgesteld en dit zowel generiek (regelgeving, OJO als beleidsinstrument) als specifiek (toepassing regelgeving, aanwending in eigen beleidsvorming, enz.). Verder wordt verwacht dat deze SWOT-analyse vergeleken wordt met de analyse opgesteld naar aanleiding van de vorige evaluatie(s) en dat de evolutie ter zake ook wordt geanalyseerd en beoordeeld.

6.2 Ex-antelook van de evaluatie van OJO

Het ex-antelook van deze evaluatie is even belangrijk als het ex-postluik ervan en heeft minstens betrekking op de periode 2024-2028. Dit luik van de evaluatie beoogt een maximaal leereffect voor alle betrokken partijen³⁷ en zal onder meer gebaseerd zijn op de SWOT-analyse(s) volgend uit het ex-postluik van de evaluatie en verder onder meer steunen op de toekomstplannen van de universiteiten/associaties (cf. het ex-antelook van de zelfevaluatie die de universiteiten/associaties in het kader van deze evaluatie moeten opstellen en dat minstens een (specifiek) ontwerp van strategisch plan/beleidsplan en een gemeenschappelijke visie over de samenwerking omvat) en van de Vlaamse overheid. Tevens dient dit luik van de evaluatie ook gekaderd te worden in de opeenvolgende (beleids)systemen en hun doelstellingenkaders.

De ex-ante-evaluatie van OJO dient te worden uitgevoerd rekening houdend met de onderscheiden evaluatiedimensies (zie sectie 4.2.2) en wordt dus minstens vanuit het oogpunt van de universiteiten/associaties zelf als vanuit dat van de beleidsmakers, belanghebbenden, doelgroepen, enz. uitgevoerd. Verder dient de ex-ante-evaluatie ook rekening te houden met de huidige beleids- en onderzoekscontext (en dit zowel regionaal, nationaal, Europees en eventueel internationaal) en de regelgeving enerzijds en de te verwachten evoluties in deze beleids- en onderzoekscontexten anderzijds.

Dit deel van de evaluatie dient toekomstgericht te worden ingevuld en moet zich richten op een analyse en beoordeling van de vooropgestelde strategieën (specifiek en generiek) en de hieraan verbonden doelstellingen, ambities en prestaties/resultaten en op de te realiseren wetenschappelijke, economische, maatschappelijke en beleidsmatige impact en dit waar van toepassing, maar ook op andere vlakken. Specifiek voor wat de maatschappelijke impact betreft, wordt verwacht dat er in het kader van deze evaluatie (ook) strategieën worden ontwikkeld en voorgesteld gericht op het realiseren van impact (“paden naar maatschappelijke impact”), waarbij betreffende impact ruimer moet worden geïnterpreteerd dan louter wetenschapscommunicatie, en dat deze worden geanalyseerd en beoordeeld en dat er ook mogelijke alternatieven worden voorgesteld.

De analyse en de beoordeling dient zich ook te richten op de toekomstige werking, aansturing en governance ten aanzien van OJO en dit zowel vanuit het interne als het externe perspectief, evenals specifiek en generiek. Wat het interne perspectief betreft, dienen aspecten als strategiebepaling, personeelsplanning (inzet, diversiteits- en genderdimensie, enz.), dienstverlening voor en samenwerking met andere actoren, de mate waarin de DS, de expertisecellen en eventuele andere (intern) geledingen betrokken zullen worden bij OJO (strategiebepaling, realisatie doelstellingen, het opzetten van activiteiten), de financiële onderbouwing, de (interne) opvolging

³⁷ De universiteiten/associaties zelf, maar ook de Vlaamse overheid in het algemeen en het beleidsdomeinen EWI en haar beleidsmakers in het bijzonder.

(bv. onder de vorm van KPI's) enz. te worden geanalyseerd en beoordeeld. Tevens dienen de vooropgestelde toekomstige werking, aansturing en governance vanuit een extern perspectief te worden geanalyseerd en beoordeeld. Specifiek kunnen hierbij de regelgeving en de externe opvolging met betrekking tot OJO vanuit een toekomstperspectief worden geanalyseerd en beoordeeld. Verder worden voor het externe perspectief voorstellen van mogelijke scenario's verwacht voor de efficiënte en effectieve (toekomstige) aansturing en opvolging ten aanzien van OJO en dit in het bijzonder vanuit het standpunt van de Vlaamse overheid en met het oog op eenvoud, duidelijkheid, efficiëntie en transparantie. Voorstellen voor mogelijke externe opvolging onder de vorm van bijvoorbeeld (kwantitatieve en kwalitatieve) KPI's worden hierbij ook verwacht.

Andere elementen die in dit luik van de evaluatie dienen te worden geanalyseerd en beoordeeld, zijn de toekomstmogelijkheden voor de onderlinge samenwerking en afstemming/complementariteit, de samenwerking en/of afstemming met en de complementariteit t.a.v. andere actoren, met de beleidsactoren (Vlaams/ruimer), enz. Aandachtspunten hierbij zijn de relaties met en de acties t.a.v. de doelgroepen, de relaties met stakeholders (afstemming, synergie, complementariteit) en in het bijzonder met de Vlaamse beleidsactoren. De mogelijke toekomstige meerwaarde ten aanzien van doelgroepen en belanghebbenden dient in dit luik ook onderzocht en beoordeeld te worden, waarbij bijzondere aandacht dient te gaan naar de Vlaamse overheid als belanghebbende enerzijds en ten aanzien van de doelgroepen anderzijds. Verder dienen ook de toekomstige regionale, nationale en internationale samenwerkingsmogelijkheden te worden onderzocht en beoordeeld.

Verder kan worden onderzocht welke nieuwe inhoudelijke waarde de universiteiten/associaties eventueel zouden kunnen bieden aan hun huidige doelgroepen en partners en welke strategieën ze zouden kunnen ontwikkelen om bijkomende doelgroepen en partners te overtuigen van hun aanbod gerelateerd aan OJO (of ruimer). In essentie wordt verwacht dat voor de toekomst een mogelijk onderscheidende factor/eigenschap ("differentiator") of additionele meerwaarde wordt geïdentificeerd ten aanzien van (de middelen voor) OJO, om het verschil te kunnen maken/meerwaarde te bieden zowel op lokaal als op internationaal vlak en om, samen met andere actoren in het onderzoeks- en beleidskader, Vlaanderen prominenter op de kaart te zetten.

Tevens dient de toekomstige positionering en het toekomstige potentieel van het instrument OJO en dit onder meer in relatie tot het eigen onderzoeksbeleid, ten aanzien van andere (Vlaamse) instrumenten/instellingen/kanalen voor onderzoeksfinanciering die gerelateerd zijn aan onderzoeksbeleid en de onderzoeksloopbaan (zoals bv. de BOF), maar ook ten aanzien van jonge onderzoekers bij andere kennisinstellingen in het algemeen en bij hogescholen in het bijzonder, ten aanzien van het (eigen en Vlaamse) wetenschapscommunicatiebeleid, enz. te worden onderzocht en beoordeeld. Gekoppeld aan het voorgaande, dient ook de financiering ervan (onder meer met het oog op efficiëntie en effectiviteit) te worden geanalyseerd en beoordeeld. Verder dienen ook de toekomstige inpassing in en bijdragen aan de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen (W&I, EWI, Vlaams beleid, Visie 2050, Vizier 2030, EU-beleid, internationaal) van zowel OJO als van de strategieën en gemeenschappelijke visie op samenwerking die de universiteiten/associaties ter zake voorstellen, te worden onderzocht en beoordeeld.

Tot slot dient in het ex-anteluik van deze evaluatie ook aandacht te zijn voor de mogelijke gevolgen van de uitgevoerde analyses en beoordelingen op de huidige regelgeving.

6.3 Conclusies en aanbevelingen

Het geheel van de evaluatie van OJO moet leiden tot een eindrapportering die minstens een beschrijving van de beleidscontext omvat, een toelichting geeft over de evaluatiecontext en -aanpak, een overzicht omvat van de ingezette methodes en middelen, van de uitgevoerde analyses en de eraan verbonden beoordelingen en tot slot een aantal conclusies en aanbevelingen formuleert. Hierbij worden zowel aanbevelingen ten aanzien van de begunstigden en van de Vlaamse overheid verwacht.

De eindrapportering moet beantwoorden aan de doelstellingen van de evaluatie en de beoogde resultaten opleveren (zie ook sectie 4.2.4) en moet tegemoetkomen aan alle elementen vermeld in de evaluatieluiken vermeld in hoofdstuk 6 en dit rekening houdend met de onderscheiden evaluatiedimensies (zie sectie 4.2.2).

7 Onderdelen van de evaluatie, methodologieën en planning

7.1 Onderdelen van de evaluatie en methodologieën

De evaluatie van OJO dient te bestaan uit een ex-postluik en een ex-anteluik. Een goed evenwicht tussen beide luiken is essentieel bij de uitvoering ervan. Wat inhoudelijk aan bod moet komen in de evaluatie waarvan sprake in dit plan van aanpak, wordt toegelicht in hoofdstuk 6.

De methodologieën die in de evaluatie minstens aan bod moeten komen, zijn:

- Documentenstudie.
- Interviews met/bevraging van betrokkenen, doelgroepen en relevante stakeholders en belanghebbenden.
- Een SWOT-analyse.
- Een plaatsbezoek en beoordeling (zowel ex post als ex ante) door een panel van experts³⁸.
- Een internationale benchmark en dit onder meer met het oog op de (toekomstige) strategische inzet van het instrument OJO in zowel een regionale als een internationale context, met bijzondere aandacht voor het EU-niveau.
- Toekomstgerichte methodologieën ter ondersteuning van het ex-anteluik van de evaluatie.
- Een systeembenadering (ex post en ex ante) van de omgeving en de beleidskaders waarin de evaluatievoorwerpen zich bevinden.

De werkzaamheden in het kader van de evaluatie moeten leiden tot eindrapporteringen waarvan de inhoud in grote lijnen is omschreven in sectie 6.3).

7.2 Evaluatieproces/-procedure en planning

7.2.1 Bronnen

Voor de uitvoering van de evaluatie worden volgende bronnen als relevant beschouwd: het W&I-decreet, het OJO-besluit, de beleidsnota's en beleidsbrieven, de beleids- en begrotingstoelichtingen, de evaluatierapporten van de voorgaande evaluatie(s) (uit 2018), VBH-rapportering (zie sectie 3.2.2), de rapportering die de universiteiten/associaties hebben ingediend bij het Departement EWI, de zelfevaluatie(s) die de universiteiten/associaties zullen opstellen (zie sectie 5.2), de resultaten van de onderzoekersbevraging die in 2022 in opdracht van het Departement EWI werd uitgevoerd (zie ook (het einde van) sectie 3.2.2), enz.

In het kader van deze evaluatie zullen de bevoegde Vlaamse beleidsactoren (in eerste instantie (de dossierbehandelaar(s) bij) het Departement EWI en het kabinet van de bevoegde minister) een toekomstvisie opstellen met betrekking tot OJO. Deze toekomstvisie zal ook als bron ter beschikking gesteld worden aan de evaluatie en dient gericht ingezet te worden met het oog op een weloverwogen advies over de toekomst van OJO en dit zowel vanuit het oogpunt van de beleidsmakers als vanuit het oogpunt van de begunstigden van dit instrument (in eerste instantie de universiteiten/associaties, maar ook hun doelgroepen ter zake).

Andere bronnen zijn onder meer het rapport dat het panel van experts zal opstellen naar aanleiding van hun plaatsbezoek in functie van de evaluatie van OJO.

³⁸ Een dergelijk plaatsbezoek is niet voorzien in de regelgeving, maar werd in 2018 opgezet als onderdeel van de evaluatie toen. De universiteiten/associaties waren vragende partij om deze methodologie opnieuw in te zetten en in onderling overleg is dat ook effectief zo afgesproken.

7.2.2 Evaluatoren

Er zullen voor deze evaluatie twee types van evaluatoren worden ingezet, met name een externe consultant en een panel van experts. Beide types van evaluatoren voeren onafhankelijk hun eigen evaluatie(s) uit, maar beide processen interageren ook. Beide types van evaluatoren worden in de context van de evaluatie van OJO beschouwd als “gepaste evaluatie-organen”, vermeld in artikel 17, §3 van het OJO-besluit.

7.2.2.1 Externe consultant

De consultant zal worden aangesteld via de aanbesteding van een overheidsopdracht die betrekking heeft op de uitvoering van de evaluatie van OJO. De consultant zal deze evaluatie uitvoeren zoals omschreven in hoofdstuk 6 en dit rekening houdend met de doelstellingen en beoogde resultaten die voor deze evaluatie werden vooropgesteld (zie hoofdstuk 4).

Van de consultant wordt verwacht dat die bij de uitvoering van de opdracht de onderscheiden doelstellingen, beoogde resultaten, alsook de evaluatieluiken vertaalt in een eigen concrete en samenhangende aanpak en dit rekening houdend met de onderscheiden evaluatiedimensies. In het werkplan voor de uitvoering van de evaluatie dient de consultant methodologieën³⁹ aan te wenden die tegemoetkomen aan de doelstellingen van de evaluaties en leiden tot de beoogde resultaten ervan. Verder zal de consultant bij de uitvoering van de evaluatieopdracht een beroep moeten doen op verschillende vormen van expertise en diverse stakeholders moeten raadplegen om de opdracht tot een goed einde te kunnen brengen.

De consultant zal de opdracht uitvoeren in samenwerking met een samen te stellen panel van experts en gebruik maken van de bevindingen van het panel bij het opstellen van de eindrapportering. Het rapport dat het panel zal opstellen, zal met andere woorden aangewend worden in de finale rapportering van de consultant over de evaluatie van OJO en moet ook integraal als bijlage bij deze eindrapportering gevoegd worden.

De consultant moet alle onderdelen van de evaluatie op zich nemen en minstens de bronnen aanwenden die ter beschikking staan van deze evaluatie. Verder moet de consultant in het kader van de evaluatie van OJO instaan voor de ondersteuning en begeleiding van het panel van experts en op basis van zijn eigen analyses en bevindingen een programma en evaluatie-opdracht (incl. evaluatie-onderwerpen en/of -vragen) voor het panel uitwerken.

7.2.2.2 Panel van experts

Zoals al aangegeven in sectie 7.1, wordt in het kader van de evaluatie van OJO voorzien in de inzet van een panel van experts. Dit panel van experts dient in staat te zijn om OJO te beoordelen vanuit hoger geschetste invalshoeken én dient ook zicht te hebben op (de toekomst van) onderzoek en/of financieringsinstrumenten gericht op onderzoek, op (de toekomst van) de ondersteuning van onderzoekers in het algemeen en van jonge onderzoekers in het bijzonder en op de beleidsontwikkelingen op het vlak van onderzoek en de ondersteuning van (jonge) onderzoekers. Ervaring hebben met onderzoeks- (en valorisatie)beleid op het niveau van een regio of land of ruimer vormt een bijkomend pluspunt.

Praktisch gezien zal het panel van experts een tweetal dagen worden ingezet en worden er panelsessies georganiseerd waarin in ieder geval de vertegenwoordigers van de universiteiten/associaties gehoord en bevraagd worden, maar waarin dat minstens ook met de

³⁹ Minstens de methodologieën vermeld in sectie 7.1.

(Vlaamse) beleidsmakers (in de ruime zin) gebeurt en met andere stakeholders (zoals jonge onderzoekers, werkgevers(organisaties)).

Het panel zal worden ondersteund en begeleid door de consultant die op basis van zijn voorafgaandelijke analyse en bevindingen een tussentijds rapport, een evaluatieopdracht en een concrete set van evaluatievragen voor het panel uitwerkt. Het panel van experts zal zich met andere woorden bij de uitvoering van zijn eigen evaluatie onder meer baseren op de voorbereidende werkzaamheden van de consultant, maar zal ook andere bronnen kunnen raadplegen⁴⁰.

Het panel van experts stelt een eigen rapport op dat zowel geïntegreerd wordt in het rapport van de consultant als er als bijlage aan wordt gehecht.

De samenstelling van het panel van experts zal gebeuren op basis van suggesties van zowel de dossierbehandelaar(s) van de afdeling Onderzoek van het Departement EWI, van de begunstigen (van OJO) en van de externe consultant die voor de uitvoering van de evaluatie zal worden ingezet (zie ook sectie 7.2.2.1). De samenstelling van het panel van experts moet gevalideerd worden door de stuurgroep die de evaluatie van OJO begeleidt (zie ook sectie 7.2.3) en de evaluatiecel van het Departement EWI staat in voor het aanstellen van het panel.

Conform de evaluatiepraktijk wordt er in het panel van experts minstens één expert opgenomen die betrokken was bij de vorige evaluatie, met name de evaluatie 2018 van OJO.

7.2.3 Procesverloop

De evaluatie van OJO wordt begeleid door een stuurgroep. In deze stuurgroep zullen vertegenwoordigers van het Departement EWI (met name van de evaluatiecel binnen de afdeling Strategie en Coördinatie en van de afdeling Onderzoek⁴¹) worden opgenomen. Verder wordt in deze stuurgroep ook een vertegenwoordiger van de bevoegde minister (i.e. minister Brouns) opgenomen in de hoedanigheid van waarnemer.

De externe consultant wordt uitgenodigd om deel te nemen aan de vergaderingen van de stuurgroep, maar maakt er geen deel van uit.

De stuurgroep staat in voor de validatie van de interviewlijsten, tussentijdse resultaten, rapporten en andere stukken, voorstellen en/of andere op te leveren resultaten. De stuurgroep is bevoegd voor het toezicht op en de begeleiding van het evaluatieproces. Dit betekent dat de stuurgroep waakt over het correcte verloop van het evaluatieproces en dit zo nodig ook kan bijsturen. De stuurgroep bewaakt tevens de kwaliteit van het geleverde werk en daarom vindt de rapportering over de evaluaties plaats aan de leden van de stuurgroep.

Tevens ziet de stuurgroep erop toe dat de externe consultant de evaluatieopdracht uitvoert in overeenstemming met de bepalingen van het opdrachtbestek en dat de werkzaamheden resulteren in eindrapporteringen met concrete aanbevelingen die inpasbaar zijn in de regelgeving.

De werking van de evaluatiestuurgroep is neergelegd in een huishoudelijk reglement.

⁴⁰ (Beide luiken van) De zelfevaluatie(s) opgesteld door de universiteiten/associaties, (samenvattingen van) de strategische plannen 2019-2023 van de universiteiten/associaties betreffende OJO en van de gemeenschappelijke visie op de samenwerking, de verslaggeving/rapportering, de toekomstvisie opgesteld door de beleidsmakers, enz.

⁴¹ De dagelijkse opvolging van OJO, de regelgeving ter zake op en de beleidsvoorbereiding ter zake situeert zich in de afdeling Onderzoek van het Departement EWI.

Op de eerste stuurgroepvergadering van elke evaluatie, worden ook (vertegenwoordigers van) het/de evaluatievoorwerp(en) uitgenodigd zodat de betrokkenen kennis kunnen maken met de aanpak die de externe consultant voorstelt voor de uitvoering van zijn evaluatieopdracht en ook om een aantal afspraken te kunnen maken.

Voor de dagelijkse opvolging van de evaluatiewerkzaamheden is een operationele werkgroep ingesteld. Deze bestaat uit de dossierbehandelaar voor de evaluatie (en een back-up) die behoren tot de evaluatiecel van het Departement EWI en uit de dossierbehandelaar(s) voor OJO bij het Departement EWI (i.e. van de afdeling Onderzoek).

Het (enige) aanspreekpunt (SPOC) voor alle betrokkenen bij deze evaluatie is eerder vermelde dossierbehandelaar voor de evaluaties (met back-up in cc).

7.2.4 Nazorg

In het kader van de kwaliteitsbewaking en dit wat betreft de dienstverlening van de evaluatiecel van het Departement EWI aan zowel de beleidsvoorbereidende entiteiten als aan het/de evaluatievoorwerp(en), vindt (enige tijd) na afloop van een evaluatie een kwaliteitscontrole van het proces plaats. Dit gebeurt onder de vorm van een nazorggesprek met de betrokken partijen, waaronder het/de evaluatievoorwerp(en). Dit gesprek betreft het procesmatige aspect van de evaluatie en staat aldus los van de inhoudelijke uitkomst van de evaluatie. Het staat de geëvalueerde(n) vrij om tijdens het nazorggesprek ook hun mening te geven omtrent de inhoudelijke aspecten van de evaluatie in kwestie, maar het nazorggesprek is hiervoor niet het kader.

7.2.5 Planning

De indicatieve planning voor de uitvoering van de evaluatie van OJO wordt hieronder weergegeven:

1) Voorbereidingstraject evaluatie

- Mei 2022:
 - Voorbereiding van en intern overleg over de aanpak van de evaluatie
 - Uitwerking hoofdlijnen evaluatie
- 08/06/2022: toelichting over en bespreking van de hoofdlijnen van de evaluatie van OJO met de vertegenwoordigers van de universiteiten/associaties⁴²
- 08/07/2022: overmaken richtlijn/leidraad voor het opstellen van de zelfevaluaties aan de vertegenwoordigers van de universiteiten/associaties
- Juli – september 2022: uitwerken (ontwerp van) plan van aanpak voor de evaluatie op basis van de besprekingen/opmerkingen tijdens eerdere overlegmomenten
- 19/09/2022: interne validatie ontwerp van plan van aanpak
- 22/09/2022: toelichten aan en bespreken van het uitgewerkt (ontwerp van) plan van aanpak met de vertegenwoordigers van de universiteiten/associaties
- 23/09-29/09/2022: herwerken plan van aanpak op basis van besprekingen
- 30/09/2022: overmaken finaal plan van aanpak aan de minister en aan de vertegenwoordigers van de universiteiten/associaties

⁴² Met name tijdens een vergadering van de VLIR-werkgroep DS..

2) Eigenlijke evaluatietraject

- September 2022: opstart aanbestedingsprocedure voor de aanstelling van de externe consultant
- Oktober 2022: benaderen experts op basis van ontvangen voorstellen en na het vastleggen van een tijdsvenster
- Eind november 2022: start opdracht consultant
- Eind december 2022: oplevering ex-postluik van de zelfevaluatie(s) door de universiteiten/associaties
- Begin januari 2023: eerste stuurgroepvergadering
- 15 februari 2023: oplevering ex-anteluid van de zelfevaluatie(s) door de universiteiten/associaties
- Maart 2023: oplevering tussentijdse rapportering
- 17 & 18 april 2023: plaatbezoek panel van experts (in Brussel)
- Eind mei 2023: afronden ontwerp van eindrapportering
- Finale rapportering tegen 30 juni 2023

3) Natraject

- Vanaf eind juni 2023: opstart overleg eventuele wijzigingen regelgeving
- Najaar 2023 (september/oktober): nazorggesprek

8 Informeren van en afstemming met de evaluatievoorwerpen

Op 8 juni 2022 heeft de dossierbehandelaar voor deze evaluatie bij de evaluatiecel van het Departement EWI samen met de dossierbehandelaar bij het Departement EWI voor OJO, de hoofdlijnen van de evaluatie van OJO toegelicht aan en besproken met de vertegenwoordigers van de universiteiten/associaties⁴³. Tijdens dit overleg werd de datum voor het opleveren van de verwachte zelfevaluatie(s) voorlopig vastgelegd.

Op 22 september 2022 en na interne validering van voorliggend plan van aanpak voor deze evaluatie, werd betreffend plan van aanpak toegelicht aan en besproken met de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp⁴⁴.

Onderhavig plan van aanpak werd na deze toelichting aangevuld op basis van de gemaakte afspraken en andere besproken elementen.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de feedback op het plan van aanpak en van de gemaakte afspraken:

1. De data voor de evaluatie van OJO door het panel van experts worden vastgelegd op 17 en 18 april 2023.
2. Oplevering zelfevaluaties

In dit verband wordt de volgende timing afgesproken (cf. sectie 7.2.5):

- Eind 2022: oplevering van het ex-postluik van de zelfevaluaties (en dit telkens zowel individueel als gezamenlijk);
- 15 februari 2023: oplevering van het ex-anteluik van de zelfevaluaties (en dit telkens zowel individueel als gezamenlijk).

De aldus opgestelde zelfevaluaties worden telkens overgemaakt aan de dossierbehandelaar bij de evaluatiecel van het Departement EWI voor de evaluatie 2023 van OJO en zijn/haar back-up⁴⁵.

3. Expertpanel

De evaluatiepraktijk van het Departement EWI voorziet dat bij het inzetten van een panel van internationale experts, altijd een expert wordt opgenomen die bij de vorige evaluatie – indien van toepassing – was betrokken. Op die manier kan de evolutie ten opzichte van de vorige evaluatie ook binnen het expertpanel aan bod komen.

De deelnemers aan de vergadering van 22/09/2022 vroegen of de evaluatiecel ook openstaat voor het opnemen van 2 experts uit het vorige panel.

Algemeen is de evaluatiecel hier geen voorstander van, maar is wel bereid om een suggestie van 2 experts van het vorige panel in overweging te nemen, op voorwaarde dat ze samen en in volgorde van prioriteit worden opgenomen in de lijst van suggesties voor experts die de vertegenwoordigers van OJO zullen opstellen.

4. Het aanspreekpunt voor de evaluatie van OJO bij de vertegenwoordigers van OJO is de voorzitter van de VLIR-werkgroep DS (John Creemers) met Nele Robberechts (secretaris VLIR-werkgroep DS) in cc.

⁴³ Met name online tijdens een vergadering van de VLIR-werkgroep DS.

⁴⁴ Met name online tijdens een vergadering van de VLIR-werkgroep DS. Het ontwerp van plan van aanpak werd hiertoe d.d. 20.09.2022 overgemaakt aan de leden van de werkgroep..

⁴⁵ Respectievelijk Sabine Borrey en Lieselot Baert.

9 Elementen met betrekking tot de inzet van een externe consultant

9.1 Algemeen

Zoals aangegeven in de voorgaande delen van dit plan van aanpak (zie onder meer sectie 7.2.2) wordt voor de uitvoering van de evaluatie onder meer een beroep gedaan op een externe consultant.

De consultant zal worden aangesteld via een aanbestedingsprocedure. Het is de bedoeling betreffende procedure eind september 2022 op te starten. De evaluatiecel van de afdeling Strategie en Coördinatie van het Departement EWI staat in voor het geheel van (de afhandeling van) de aanbestedingsprocedure van de opdracht van de consultant. Dit omvat zowel het voortraject, de eigenlijke aanbestedingsprocedure als de opvolging van de uitvoering van de opdracht.

9.2 Beschikbaarheid van documenten

Volgende informatie zal ter beschikking worden gesteld aan de consultant, hetzij als bijlage bij het bestek, hetzij op de relevante website, hetzij elektronisch op te vragen bij het Departement EWI:

- Publieke documenten of ter beschikking gesteld voor het opstellen van de offerte
 - Het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid en de wijzigingen aan betreffend decreet⁴⁶
 - Het besluit van 23 juni 2013 de betreffende de omkadering van jonge onderzoekers⁴⁷
 - Regeerakkoorden, beleidsnota's, beleidsbrieven en beleids- en begrotingstoelichtingen⁴⁸
 - Relevante adviezen (VARIO, SERV, andere) betreffende onderwerpen gerelateerd aan OJO
 - Vorige evaluatie van OJO of andere relevante evaluatierapporten⁴⁹
 - VARIO-studie over indicatoren voor wetenschap en innovatie
 - Visie 2050 en Vizier 2030
 - VBH-rapportering
- Ter beschikking vanaf de plaatsing van de opdracht of later (cf. planning in sectie 7.2.5)
 - De strategische plannen en de gemeenschappelijke visie 2019-2023 betreffende OJO
 - De jaarlijkse rapportering van de universiteiten/associaties met betrekking tot OJO aan het Departement EWI
 - Relevante beslissingen van en nota's/mededelingen aan de Vlaamse Regering
 - De zelfevaluatie(s) opgesteld door de universiteiten/associaties
 - De toekomstvisie opgesteld door de beleidsmakers

⁴⁶ Via de Vlaamse Codex: <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1018085¶m=inhoud>.

⁴⁷ Zie ook <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023143&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

⁴⁸ Via <https://www.vlaanderen.be/publicaties> of <http://www.vlaamsparlement.be>.

⁴⁹ Via <https://www.ewi-vlaanderen.be/onze-opdracht/strategisch-beleid/beleidsevaluaties> en [Beleidsevaluaties 2018 | Departement EWI \(ewi-vlaanderen.be\)](#).

10 Gebruik en verspreiding van de resultaten van evaluaties

Conform de communicatiestrategie die het Departement EWI hanteert voor beleidsevaluaties⁵⁰, wordt de eindrapportering van een evaluatie pas publiek van zodra het beslissingsproces over de toekomst van het evaluatievoorwerp is afgerond.

In de periode daarvoor is de eindrapportering nog vertrouwelijk en wordt het enkel ter beschikking gesteld aan de direct betrokken partijen, nl. de bevoegde minister(s), de leden van de stuurgroep(en) die de evaluatie heeft (hebben) begeleid en (vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp.

Voor de eindrapportering finaal gevalideerd wordt (door de stuurgroep), krijgt (krijgen de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp de mogelijkheid om het ontwerp van eindrapportering na te lezen met het oog op de verbetering van materiële fouten. Vastgestelde materiële fouten moeten altijd verbeterd worden en conclusies of aanbevelingen die erop gebaseerd waren, moeten overeenkomstig aangepast worden. Voor het nazicht met het oog op de verbetering van materiële fouten krijgt (krijgen de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp een week tijd en de verwachte periode waarin dit nazicht moet uitgevoerd worden, wordt ruim op voorhand aan (de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp meegedeeld, zodat deze werkzaamheden opgenomen kunnen worden in de eigen planning.

In principe kan (kunnen de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp na de afronding van de evaluatieprocedure een beroep doen op de externe consultant om de evaluatie aan (minstens betreffende vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp toe te lichten, conform de hierboven omschreven communicatiestrategie. In het opdrachtbestek voor de aanbesteding van deze evaluatieopdrachten wordt hiervoor een specifieke optie voorzien.

In dit geval zal de verwachte eindrapportering minstens bestaan uit een specifieke en een generieke eindrapportering.

⁵⁰ Zie ook <https://www.ewi-vlaanderen.be/wat-doet-ewi/strategisch-beleid/beleidsevaluaties/wat-beleidsevaluatie>.

11 Bijlage 1

11.1 Inleiding

11.1.1 Algemeen

De evaluatiepraktijk die het Departement EWI hanteert, voorziet standaard in het opstellen van een of meerdere zelfevaluatie(s) door (vertegenwoordigers van) “de evaluatievoorwerpen”. Deze zelfevaluatie bestaat zowel uit een terugblik (ex-postluik van de zelfevaluatie) als een vooruitblik (ex-anteluik van de zelfevaluatie).

Deze evaluatiepraktijk is ook opgenomen in de evaluatiebepalingen van de regelgeving betreffende de maatregelen voor de Omkadering van Jonge Onderzoekers (OJO)⁵¹.

Aangezien (de vertegenwoordigers van) de (te evalueren) instellingen/instrumenten jaarlijks omstandig rapporteren, kan/kunnen de verwachte zelfevaluatie(s) in principe op een hoog aggregatieniveau uitgewerkt worden. Dit geldt ook voor de universiteiten die de begunstigden zijn van de OJO-subsidies, aangezien zij conform de bepalingen van het OJO-besluit, jaarlijks dienen te rapporteren aan de bevoegde administratie⁵².

Om het opstellen van de verwachte zelfevaluatie(s) te vergemakkelijken, heeft de evaluatiecel van het Departement EWI in het kader van de evaluatie van 2023 van de maatregelen voor de omkadering van jonge onderzoekers (OJO), een richtlijn/leidraad opgesteld, die bestaat uit een lijst van thema's die ingevuld kunnen worden/aan bod kunnen komen bij het uitwerken van de zelfevaluatie die verwacht wordt van de vertegenwoordigers van dit “evaluatievoorwerp”⁵³.

De verwachte zelfevaluatie dient in het Engels te worden opgesteld⁵⁴ en bestaat zowel uit een ex-postluik (terugblik) als een ex-anteluik (vooruitblik).

Bij het opstellen van de gevraagde zelfevaluatie, kan – waar mogelijk en relevant – altijd verwezen worden naar al bestaande documenten of beschikbare gegevens (bv. jaarverslagen, evaluatieverslagen, informatie op de website, andere rapportering, enz.). Het is niet de bedoeling dergelijke informatie te reproduceren.

De uiteindelijke bedoeling is om universiteiten toe te laten een ex-postreflectie (periode 2018/2019-2022/2023) op te stellen en op basis hiervan ook een aantal krachtlijnen uit te zetten voor de toekomst (d.i. een vooruitblik of ex-anterefectie vanaf 2024 en minstens tot en met 2028).

11.1.2 Specifiek en generiek

Per universiteit wordt een eigen zelfevaluatie verwacht. Deze eigen zelfevaluaties per universiteit worden beschouwd als de specifieke luiken van de verwachte zelfevaluatie(s).

Daarnaast wordt er ook een gemeenschappelijk (m.a.w. generiek) luik verwacht van de vijf universiteiten samen, waarin onder meer de samenwerking tussen de universiteiten onderling en de samenwerking met andere kennisinstellingen in Vlaanderen wordt behandeld, maar waarin ook

⁵¹ En meer bepaald in het Besluit van de Vlaamse Regering van 28 juni 2013 betreffende de omkadering van jonge onderzoekers (hierna OJO-besluit genoemd) dat uitvoering geeft aan de bepalingen betreffende de omkadering van jonge onderzoekers opgenomen in het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en de financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (hierna W&I-decreet genoemd).

⁵² Volgens artikel 1/1 van het OJO-besluit is dit het Departement EWI.

⁵³ Deze richtlijn is dus niet uitgewerkt onder de vorm van een vragenlijst.

⁵⁴ Dit ten behoeve van het panel van internationale experts dat in dit kader zal worden ingeschakeld.

andere universiteitsoverschrijdende thema's (bv. beleid, regelgeving, het juridisch kader, enz.) aan bod kunnen komen.

Er wordt opgemerkt dat de verwachte zelfevaluatie(s) (ex-postgedeelte en ex-antegedeelte; specifiek en generiek) VERSCHILLEND zijn van de in het OJO-besluit opgelegde documenten zoals de (eigen en gezamenlijke) jaarlijkse verantwoording (art. 15, §2), het vijfjaarlijks eigen strategisch beleidsplan (art. 15, §1) en de vijfjaarlijkse gemeenschappelijke visie over de samenwerking (art. 15, §1). Niet alleen de timing en de inhoud verschillen, maar ook de vertrouwelijkheid/openbaarheid ervan.

De jaarlijkse (eigen en gezamenlijke) verantwoording, het strategisch beleidsplan (voor de volgende periode) en de gemeenschappelijke visie over de samenwerking zijn formele documenten die dienen opgeleverd te worden tegen de in het OJO-besluit vastgelegde data, nl. respectievelijke 30 maart 2023 wat betreft de jaarlijkse (eigen en gezamenlijke) verantwoording 2022, 30 maart 2024 wat betreft de jaarlijkse (eigen en gezamenlijke) verantwoording 2023 en 30 april 2024 wat betreft zowel het (ontwerp van) het eigen strategisch beleidsplan 2024-2028 en het (ontwerp van) een gemeenschappelijke visie over de samenwerking. Het OJO-besluit bepaalt ook welke informatie of welke thema's deze documenten (minstens) dienen te bevatten.

De (beide luiken⁵⁵ van de/alle) zelfevaluatie(s) zijn werkdokumenten waarin elke universiteit de gelegenheid krijgt om zowel de eigen werking als het algemeen beleidskader waarin men opereert, kritisch (zowel ex post als ex ante) te bekijken en suggesties ter zake te doen. De opgestelde zelfevaluaties blijven vertrouwelijk.

Uiteraard is er vaak kruisbestuiving tussen beide types van documenten. Zo zal het ex-anteluid van de (eigen) zelfevaluatie onder meer bestaan uit een ontwerp van strategisch beleidsplan aangevuld met bedenkingen en suggesties ten aanzien van het beleidskader. Hetzelfde geldt voor de gemeenschappelijke visie over de samenwerking. Daarna kunnen deze ontwerpen verder verwerkt worden tot een formeel strategisch beleidsplan en een gemeenschappelijke visie over de samenwerking die tegen de in het besluit vermelde datum moeten worden ingediend.

11.2 Context voor het opstellen van de zelfevaluatie

De in 2023 geplande evaluatie van OJO, die in het plan van aanpak ter zake zal worden uitgewerkt, heeft betrekking op het instrument zoals gedefinieerd in de regelgeving, maar ook op de ondersteuning (bv. in termen van personeel en middelen) die ten behoeve van het instrument wordt ingezet.

Verder blijkt duidelijk uit de regelgeving dat de geplande evaluatie zowel vanuit het oogpunt van de universiteiten zelf als vanuit beleidsoogpunt moet worden opgezet. Wat dit laatste betreft, komt dan ook het systeemperspectief in beeld (zie hierna).

De evaluatie wordt opgezet vanuit twee primaire dimensies, namelijk ex post en ex ante, maar houdt ook rekening met een aantal andere perspectieven/invalshoeken:

- Intern (vanuit het oogpunt van het evaluatievoorwerp zelf) en extern (vanuit het oogpunt en/of in relatie tot de doelgroepen en de belanghebbenden ervan).
- Specifiek (per universiteit) en generiek (zowel op het niveau van de universiteiten zelf (individueel en gemeenschappelijk) als op het (Vlaamse) beleidsniveau).

⁵⁵ Hiermee worden de ex-post- en ex-anteluiden bedoeld.

- Op zich en vanuit het systeem perspectief. Dit laatste betekent onder meer rekening houdend met andere actoren/instrumenten (onder meer betreffende wetenschappelijk onderzoek, ondersteuning van onderzoek) en dit op verschillende beleidsniveaus en hun doelstellingenkaders (in eerste instantie het Wetenschaps- en Innovatiebeleid (hierna genoemd het W&I-beleidskader) en zijn respectievelijke doelstellingen en vervolgens – waar relevant – van de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen waarin het W&I-beleidskader is ingebed⁵⁶.
- Vanuit een lokaal, regionaal tot internationaal perspectief.

De evaluatie omvat zowel een beoordeling van OJO zelf (en dit in al zijn aspecten) als van de ondersteuning die ter zake wordt ingezet, maar houdt ook rekening met de beleidsambities en -doelstellingen van de Vlaamse overheid op het vlak van het welzijn en de carrières van onderzoekers in het algemeen en jonge onderzoekers in het bijzonder en dit binnen het bredere beleidskader. De plaats, de rol en de meerwaarde van het OJO-instrument binnen de opeenvolgende beleidskaders en hun -doelstellingen (cf. systeemevaluatie) vormen met andere woorden ook belangrijke aandachtspunten in deze evaluatie. Daarnaast zijn ook de regelgeving en het juridisch kader aandachtspunten in de geplande evaluatie.

Bij de ex-postbeoordeling ligt de nadruk op de (eigen en gemeenschappelijke) strategie (van de universiteiten) en de realisatie ervan (onder meer in termen van activiteiten) en dit zowel specifiek als generiek. Hierbij komen zowel de werking, de aansturing en governance en organisatorische aspecten aan bod, terwijl bij de beoordeling van de activiteiten de nadruk eerder zal liggen op de behaalde resultaten, de effecten en impact (en dit – voor zover van toepassing - wetenschappelijk, technologisch, economisch, maatschappelijk en beleidsmatig), de samenwerking en synergiën met andere partijen, kwaliteit van het geleverde werk, interactie met stakeholders/doelgroepen/andere actoren, enz.

Een belangrijk deel van de evaluatie is daarnaast ook gericht op de toekomst en omvat onder andere een analyse en beoordeling van de toekomstplannen (specifiek en generiek) voor de komende vijfjarige periode in relatie tot de toekomstplannen van de beleidsmakers en dit op verschillende beleidsniveaus (cf. systeemblik).

Aansluitend hierop wordt er verwacht dat er ook rekening gehouden wordt met de (evoluerende) beleidscontext en dat er aangegeven wordt of en hoe OJO in het verleden heeft bijgedragen (en nog verder zal bijdragen tot eind 2023) aan de doelstellingenkaders van de verschillende beleidsniveaus, alsook aantoont hoe de toekomstplannen ter zake erop (zullen) inspelen en ertoe zullen bijdragen.

Aspecten zoals de impact van de Covid-pandemie⁵⁷ kunnen – indien relevant – ook meegenomen worden in de verwachte zelfevaluatie(s).

11.3 Richtlijn/Leidraad voor het opstellen van de zelfevaluatie(s)

Om de verwachte zelfevaluatie(s) op te stellen, kunnen de universiteiten uitgaan van onderstaande richtlijn/leidraad die is onderverdeeld in een aantal thema's. Het is de bedoeling om op basis van deze beschreven thema's voldoende elementen aan te reiken om elk thema te onderbouwen en in

⁵⁶ Hiermee worden achtereenvolgens bedoeld: het EWI-beleidskader voor wat het W&I-beleid betreft, het Vlaamse beleid(skader), Vizier 20230, Visie 2050, federaal beleidskader (indien van toepassing), EU-kader en beleid en internationaal beleidskader.

⁵⁷ Cf. art. 7 van het OJO-besluit.

te vullen in de op te stellen zelfevaluatie(s). Deze thema's worden (soms) aangevuld met een aantal vragen die illustratief zijn ten aanzien van het thema in kwestie. Het is niet de bedoeling dat de opgestelde zelfevaluatie(s) deze vragen afzonderlijk beantwoordt/beantwoorden, maar wel om op basis van het beschreven thema en de (eventueel) onderliggende vragen in de finale documenten voldoende elementen aan te reiken om elk thema te onderbouwen en in te vullen.

Bij het uitwerken van de zelfevaluatie(s) wordt verwacht dat alle thema's behandeld worden. Ten behoeve van het panel van internationale experts, dient/dienen de zelfevaluatie(s) in het Engels opgesteld te worden.

De gekozen thema's zijn niet altijd even strikt van elkaar te scheiden; overlappingen tussen de thema's zijn dan ook niet uitgesloten.

Verder is het ex-antelukkig het belangrijkste luik van de zelfevaluatie, ook al is de omschrijving van de verwachtingen ter zake minder lang dan voor het ex-postluik.

11.3.1 Inhoud van de ex-postzelfevaluatie (periode 2018/2019 – 2022/2023)

Voor het ex-postluik van de zelfevaluatie(s) met betrekking tot OJO, wordt verwacht dat de universiteiten minstens een reflectie maken over de periode sinds de vorige evaluatie (van 2018) en dit tot en met vandaag, alsook wat er nog in 2023 verwacht mag worden.⁵⁸ Deze terugblik dient op een (voldoende) hoog aggregatieniveau te gebeuren en dient ook in acht te nemen welke resultaten en impact initieel werden vooropgesteld én of en hoe deze werden gerealiseerd of nog gerealiseerd zullen worden tegen eind 2023. Verder is het ook van belang dat bij de uitwerking van dit luik van de zelfevaluatie rekening wordt gehouden met de evoluerende beleidscontext en -doelstellingen. Hierbij wordt minstens uitgegaan van zowel de eigen strategie die voor de periode 2019-2023 met betrekking tot OJO werd ontwikkeld en die nog in uitvoering is, als van de gemeenschappelijke visie over de samenwerking die voor diezelfde periode werd uitgewerkt.

11.3.1.1 Vorige evaluatie(s)

In dit deel van de zelfevaluatie wordt een reflectie verwacht op minstens⁵⁹ de vorige evaluatie 2018 van OJO, hoe al of niet rekening werd gehouden met de conclusies en aanbevelingen hieruit en waarom (niet) en wat daaruit telkens werd geleerd en geïmplementeerd en waarom (niet).

Bijzondere aandacht dient hierbij te gaan naar de impact van de wijziging van de regelgeving in 2019⁶⁰ op de implementatie van de aanbevelingen van de uitgevoerde evaluatie én in relatie tot de evolutie van de werking, aansturing en governance in vergelijking met de voorgaande periode (2013-2017/2018).

De conclusies en aanbevelingen uit de vorige evaluatie kunnen eventueel hernomen worden en telkens kan aangeduid worden welke bruikbaar waren, welke niet en waarom (niet).

Ook kan aangegeven worden of er in relatie tot het voorgaande bepaalde aandachtspunten/verbeterpunten kunnen worden opgenoemd en zo ja, welke en waarom.

⁵⁸ Aangezien de zelfevaluatie bij voorkeur eind 2022 opgeleverd dient te worden, zullen de resultaten voor 2023 nog niet bekend zijn. Hier wordt dus verwacht dat de universiteiten een voorlopige inschatting maken van wat nog gerealiseerd zal worden tegen eind 2023 en wat (mogelijk) niet en waarom (niet).

⁵⁹ De resultaten van andere evaluaties (bv. de systeemevaluatie onderzoeksfinanciering van 2018 of de evaluatie van 2018 van de BOF) kunnen eventueel meegenomen worden in deze reflectie.

⁶⁰ In het bijzonder de wijzigingen aan het OJO-besluit.

Indien nuttig en relevant mag dit deel van de zelfevaluatie ook verwerkt worden in de andere thema's. In ieder geval dient in onderstaande thema's ook telkens de evolutie ten opzichte van de vorige evaluatie(s) te worden geschetst en verwerkt.

11.3.1.2 Beleidsplanning en -realisatie/Rol, positie en meerwaarde

In dit luik wordt een korte toelichting verwacht bij het eigen beleid met betrekking tot OJO (en hoe dit beleid tot stand is gekomen), alsook hoe dit beleid wordt afgestemd met andere (relevante) beleidsplannen en/of instrumenten (bv. het onderzoeks- en personeelsbeleid in het algemeen) en hoe dit beleid is geëvolueerd in de beschouwde periode. Hierbij dient ook aandacht besteed te worden aan de eigenlijke strategievorming en hoe hierin wordt samengewerkt binnen het geheel van de universiteit. Verder wordt verwacht dat wordt aangegeven hoe dit beleid is/was ingebed/afgestemd op de Vlaamse beleidsdoelstellingen en hoe het beleid ten uitvoer werd gebracht. Tevens wordt een toelichting verwacht bij de manier waarop de initiële doelstellingen en/of ambities al of niet werd bijgesteld in het licht van de evoluerende beleids- en/of onderzoekscontext in Vlaanderen en ruimer. In dit verband dient bijzondere aandacht te gaan naar de mate waarin en de wijze waarop de (initiële) doelstellingen en/of ambities werden gerealiseerd of verwacht mag worden dat deze gerealiseerd zullen worden tegen eind december 2023 en eventueel waarom (niet). Onderlinge samenwerking met betrekking tot OJO (cf. OJO-besluit) en samenwerking met andere kennisinstellingen en dit onder meer met het oog op de realisatie van de doelstellingen kunnen hierbij ook meegenomen worden (of verderop aan bod komen), evenals de andere aandachtspunten waarmee het ontwikkelde beleid minstens rekening diende te houden (cf. art. 11 van het OJO-besluit).

Specifieke aandacht dient te worden besteed aan de middelen die ingezet konden worden voor de realisatie van de doelstellingen (en dit onder meer in termen van efficiëntie en effectiviteit, maar ook in termen van zowel eigen middelen, middelen afkomstig van de Vlaamse overheid (basissubsidie) en andere middelen (bv. EU-middelen)), hoe deze werden ingezet voor personeel (personeelsplan met onder meer in termen van gender en diversiteit), voor de werking en met het oog op het bereiken van de doelstellingen. Aspecten als hefboomwerking van de toegekende subsidies kunnen ook in dit onderdeel aan bod komen. Verder dient ook aandacht te worden besteed aan de ventilatie van de middelen over zowel de bestedingscategorieën als conform de minimumprincipes vermeld in de regelgeving (cf. artikels 9 en 12 van het OJO-besluit).

Wat betreft de rol, positie en meerwaarde van OJO en dit binnen de evoluerende beleidscontext, dient een toelichting te worden gegeven bij de eventueel geëvolueerde rol, positie en meerwaarde van OJO in het algemeen, en de manier waarop die evoluerende rol werd geoperationaliseerd in het bijzonder. Hierbij dienen de rol, positie en meerwaarde van het instrument en de ondersteunende activiteiten en diensten ook gekaderd te worden ten opzichte van andere instrumenten en/of programma's en/of ten opzichte van instellingen of structuren die in het Vlaamse W&I-systeem, om onder meer die rol, positie en meerwaarde te verduidelijken. Zowel de onderlinge samenwerking en afstemming/complementariteit met, de samenwerking en/of de afstemming met evenals de complementariteit t.a.v. andere actoren, met de beleidsactoren (Vlaams/ruimer), kennisinstellingen, enz. dienen hier te worden toegelicht. Aandachtspunten hierbij zijn de relaties met en de acties t.a.v. de doelgroepen, de relaties met stakeholders (afstemming, synergie, complementariteit), in het bijzonder met de Vlaamse beleidsactoren. Een ander aandachtspunt betreft de relatie/samenwerking met de expertiscellen wetenschapscommunicatie en de inbedding in het beleidsplan Wetenschapscommunicatie (onder

meer met het oog op de realisatie van de doelstellingen, maar ook wat betreft de onderlinge rol en de plaats van beide instrumenten).

Op een hoger aggregatieniveau dienen ook de rol, positie en meerwaarde van OJO in de Europese en internationale beleidscontext te worden toegelicht en geduid, waarbij bovenstaande aspecten/elementen – en dit waar nuttig en relevant – aan bod moeten komen.

Dit luik van de ex-postzelfevaluatie wordt bij voorkeur ook uitgewerkt vanuit zowel een intern als een extern perspectief en zowel op zichzelf als vanuit een systeemperspectief. Hierbij wordt in eerste instantie uitgegaan van het Vlaamse W&I-systeem, vervolgens het EWI-beleid, het globale Vlaamse beleid (huidig, Visie 2050 en Vizier 2030), de Europese beleidsagenda's en de internationale trends en ontwikkelingen.

11.3.1.3 Werking, governance en aansturing

Aspecten die in dit luik aan bod kunnen komen, hebben vooral betrekking op de organisatie, de beleidsvoering (o.m. personeelsbeleid, financieel beleid, communicatiebeleid, enz.), de eigenlijke werking en aansturing, enz. ten aanzien van OJO en dit zowel vanuit een intern als een extern perspectief. Het interne perspectief heeft in hoofdzaak betrekking op de interne werking, governance en aansturing, met bijzondere aandacht voor de impact hierop van de gewijzigde regelgeving en van de evoluerende beleidscontext (bv. voor de verdeling van de subsidies, enz. en dit vanuit beleids- en administratief oogpunt).

Andere aspecten die binnen dit interne perspectief aan bod dienen te komen, zijn kwaliteitsbewaking, aandacht voor de invulling van diversiteit en genderspecten, duurzaamheid, het aanmoedigen van ondernemerschap, de innovatieve doctoraatstraining, enz. (cf. art. 11 van het OJO-besluit), interne samenwerking en verantwoording, enz.

Vanuit een extern perspectief – en dit in eerste instantie ten aanzien van de bevoegde minister/het Departement EWI als subsidieverstrekker - is de werking, governance en aansturing geregeld in de regelgeving en heeft onder meer betrekking op de rapportering en verantwoording (algemeen en bij wijze van de gestandaardiseerde rapporteringssjablonen) die samen gebruikt worden voor de jaarlijkse opvolging door het Departement EWI. Die opvolging heeft zowel betrekking op de individuele rapportering (per universiteit) als op de gezamenlijke verantwoording (over de samenwerking). Vanuit dat oogpunt wordt verwacht dat de regelgeving bekeken wordt en dat er gereflecteerd wordt over de opvolging door het Departement EWI over de afgelopen periode. Daarnaast zijn er aspecten in de werking, governance en aansturing die beïnvloed worden door andere (beleids)actoren en/of beleidsacties en die in dit onderdeel aan bod kunnen komen (en dit ten aanzien van de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen).

Tevens wordt verwacht dat in dit luik wordt ingegaan op de huidige status van en de inspanningen die in de instelling werden geleverd in het kader de vernieuwing van de rapportering en dit om der meer wat betreft de rapporteringssjablonen die worden gehanteerd.

11.3.1.4 Resultaten, prestaties en impact

In dit luik van de ex-postzelfevaluatie is het de bedoeling om dieper in te gaan op de belangrijkste resultaten en de effecten en impact die op diverse vlakken (onder meer wetenschappelijk, economisch, maatschappelijk en beleidsmatig en dit waar van toepassing, maar ook op andere vlakken) die in het kader van OJO in de voorbije periode werden gerealiseerd of nog gerealiseerd zullen worden tegen eind 2023. Hierbij is het niet de bedoeling om in te gaan op de meer

kwantitatieve resultaten (zoals bv. de resultaten behaald op de KPI's), maar eerder op de kwalitatieve beschrijving van de realisaties en van de impact (bv. resultaten en impact van de medewerking van de industriële sector en toekomstige werkgevers(organisaties) aan bepaalde activiteiten, het aantrekken van geïnteresseerden van andere instellingen dan de universiteiten zelf, de tevredenheid van de deelnemers, de mobiliteit van onderzoekers). Specifiek wordt een overzicht van en een toelichting over de resultaten verwacht die de middelen hebben opgeleverd en dit zowel voor de deelnemers zelf als binnen de bredere (internationale) onderzoekscontext. Er wordt eveneens een toelichting verwacht over de mogelijkheden die de middelen teweeggebracht hebben wat betreft het opzetten en (verder) uitbouwen van (bestaande) samenwerkingsverbanden (in Vlaanderen en daarbuiten).

Ook dient te worden gereflecteerd over de bekomen resultaten, prestaties en impact vanuit een systeemperspectief en meer bepaald aan welke beleidskaders- en hun doelstellingen via OJO werd bijgedragen. Hierbij wordt trapsgewijs uitgegaan van het W&I-beleid, het EWI-beleid, het globale Vlaams beleid (incl. Visie 2050 en Vizier 2030) en het EU-beleid en ruimer (indien van toepassing). Specifieke aandachtspunten hierbij zijn de ontwikkelingen op Europees niveau wat betreft de doctoraatsopleiding, de beoordeling van onderzoek(ers) en wat betreft het initiatief "Europese Universiteiten".

11.3.1.5 SWOT

Voortbouwend op het voorgaande wordt eveneens verwacht dat een eigen SWOT-analyse wordt opgesteld die vervolgens in de ex-antezelfevaluatie kan worden aangewend. Concreet wordt er verwacht dat aangegeven wordt welke de sterke/zwakke punten waren in de afgelopen periode op het vlak van de werking, governance en aansturing en waarom, alsook welke prestaties (bv. met betrekking tot de KPI's, maar ook ruimer en meer algemeen) en welke impact als sterk(st)/zwak(st) kunnen worden beschouwd en waarom.

Verder wordt verwacht dat aangegeven wordt welke opportuniteiten, uitdagingen en bedreigingen zich stellen voor OJO wat betreft (de uitwerking/ontwikkeling van) het beleid, de rol, positie meerwaarde, werking en aansturing en dit zowel algemeen als in relatie tot de huidige regelgeving en beleidscontext en waarom. Specifieke aandacht kan hierbij besteed worden aan verdelingswijze van de middelen, al wordt ook een meer algemene benadering verwacht. Tevens dient in deze SWOT-analyse ook aangegeven te worden welke aandachtspunten en/of verbeterpunten zich zowel algemeen stellen als ten aanzien van de eerdergenoemde aspecten en waarom.

Naast een individuele SWOT-analyse wordt ook een SWOT-analyse verwacht met betrekking tot de visie over de samenwerking die tijdens de periode 2018/2019-2022/2023 werd uitgewerkt.

11.3.2 Inhoud van de ex-antezelfevaluatie(s) (1 januari 2024 – 31 december 2028)

Op basis van de ex-postzelfevaluatie en de SWOT-analyse en rekening houdend met de huidige beleids- en onderzoekscontext (en dit zowel regionaal, nationaal, Europees en eventueel internationaal en indien van toepassing) en regelgeving enerzijds en de te verwachten evoluties in de beleids- en onderzoekscontext anderzijds, is het de bedoeling dat de universiteiten een **ontwerp van strategisch plan opstellen voor de periode 2024-2028 evenals een gezamenlijke visie over de samenwerking in diezelfde periode**. De verwachte documenten vormen de verwachte ex-antezelfevaluatie(s) van de universiteiten met betrekking tot OJO.

Het ontwerp van strategisch plan voor de periode 2024-2028, evenals het ontwerp van gezamenlijke visie over de samenwerking voor dezelfde periode, bevatten minstens een strategische visie, strategische doelstellingen/ambities afgestemd op de beleidsdoelstellingen en regelgeving (Vlaams, Europees, internationaal en indien van toepassing), operationele doelstellingen, een voorstel voor een set van KPI's (kwantitatief en kwalitatief en inclusief streefwaarden), strategieën gericht op de realisatie van impact op diverse vlakken (onder meer wetenschappelijk, economisch, maatschappelijk en beleidsmatig en dit waar van toepassing, maar ook op andere vlakken), af te sluiten of bestaande samenwerkingsverbanden, afstemming, complementariteit en synergieën tussen de universiteiten onderling, alsook met de doelgroepen en andere belanghebbenden of actoren in het beoogde veld, en dit telkens met een verantwoording van de voorgestelde keuzes, toekomstige positionering van het instrument OJO en dit onder meer in relatie tot andere (Vlaamse) instrumenten/instellingen/financieringsbronnen, enz. Aandachtspunten zijn onder meer de strategiebepaling, de toekomstige werking en governance (onder meer in relatie tot interne en externe opvolging), de voorziene dienstverlening, de gezamenlijke acties en samenwerking, enz.

Deze verwachte toekomstplannen (zowel individueel als wat betreft de gemeenschappelijke visie) dienen verder ook een financieel plan voor de komende periode te bevatten waarbij minstens rekening wordt gehouden met een minimaal scenario (d.i. ongewijzigd beleid, wat overeenkomt met de bestending van de huidige financiële inbreng in termen van de toegekende subsidie door het Departement EWI) wat betreft verwachte inkomsten.

Verder gaan de verwachte toekomstplannen ook uit van de conclusies uit de eigen/gezamenlijke ex-postzelfevaluatie en de SWOT-analyse(s) en geven ze aan hoe de zwakke/sterke punten kunnen worden weggewerkt/benut. Tevens gaan ze uit van de geïdentificeerde opportuniteiten en bedreigingen/uitdagingen en geven ze aan hoe deze maximaal kunnen worden benut/omzeild. In het bijzonder dienen hierbij zowel de regionale, Europese als internationale beleids- en onderzoekscontext en -ontwikkelingen in overweging te worden genomen (indien van toepassing), evenals het systeem perspectief.

De ontwerpen van strategisch plan/de gemeenschappelijk visie bevatten/bevat daarnaast ook suggesties tot vereenvoudiging en/of aanpassingen (tot optimalisatie) van de regelgeving, de rapportering aan en opvolging door het Departement EWI (incl. het gebruik van de rapporteringssjablonen), de governance en aansturing, enz. Er wordt met andere woorden verwacht dat er aanbevelingen geformuleerd worden ten aanzien van het Vlaamse W&I-beleid in het algemeen en het instrumentarium gericht op onderzoek zowel in Vlaanderen als daarbuiten. Hierbij dient dan ook de internationale context in overweging te worden genomen.

De voorstellen houden verder ook expliciet rekening met de systeemdimensie en haken daarom in op de doelstellingenkaders waarin deze systemen zijn ingebed. Hierbij wordt trapsgewijs uitgegaan het W&I-beleid, het EWI-beleid, het globale Vlaamse beleid (huidig, Visie 2050 en Vizier 2030), het federale kader, het Europese beleid en ruimer (indien van toepassing). Specifieke aandachtspunten zijn de ontwikkelingen op Europees niveau onder meer wat betreft de doctoraatsopleiding, de beoordeling van onderzoek(ers), en wat betreft het initiatief "Europese Universiteiten".

Verder is het van belang dat de elementen/bepalingen/principes die thans in de OJO-regelgeving zijn opgenomen de nodige aandacht krijgen in zowel de ontwerpen van strategisch plan als in de gemeenschappelijke visie over de samenwerking. Hierbij kunnen de eventuele

suggesties/bedenkingen/opmerkingen/aandachtspunten die in het (de) ex-postluik(en) en/of de SWOT-analyse(s) naar voren werden geschoven, meegenomen worden.